

**Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Koncertní život v Teplicích v Čechách
Concert Life in Teplice in Bohemia**

Lucie Bublíková

Vedoucí práce: prof. Jiří Tomášek
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro základní školy a
střední školy hudební výchova — hra na nástroj

2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Koncertní život v Teplicích v Čechách vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 16. 7. 2015

.....
Lucie Bublíková, DiS.

Děkuji vedoucímu své práce prof. Jiřímu Tomáškoví za ochotné vedení a cenné rady, dále děkuji Růženě Petrové a Krušnohorskému pěveckému sboru Teplice za poskytnutí materiálu.

ANOTACE

Bakalářská práce *Koncertní život v Teplicích v Čechách* se zabývá hudebním životem v lázeňském městě Teplice v Čechách a jeho blízkém okolí. Hlavní pozornost je věnována historii a současnosti nejvýznamnějších hudebních institucí, městským festivalům a známým hudebním osobnostem, které Teplice navštívily.

KLÍČOVÁ SLOVA

Teplice v Čechách, koncerty, hudební život, vážná hudba, hudební instituce v Teplicích

ANNOTATION

This bachelor work *Concert Life in Teplice in Bohemia* deals with the music life in spa town Teplice in Bohemia and its neighborhood. The main attention is paid to the history and the present of the most significant music institutions and festivals and to the famous music personalities, who visited the Teplice town.

KEYWORDS

Teplice in Bohemia, Concerts, Music Life, Classical Music, Music Institutions in Teplice

Obsah

1 Úvod.....	6
1.1 Stav bádání.....	7
2 Hudební minulost lázeňského města Teplice v Čechách.....	8
2.1 Vývoj hudebního života a vznik významných kulturních domů.....	8
2.2 Pobyty významných hudebních osobností v Teplicích.....	10
2.2.1 Ludwig van Beethoven.....	10
2.2.2 Fryderyk Chopin.....	12
2.2.3 Ferenc Liszt.....	13
2.2.4 Richard Wagner.....	14
2.3 Významné koncerty 19. století.....	15
2.4 Významné koncerty v první polovině 20. století.....	18
3 Severočeská filharmonie Teplice.....	21
3.1 Vznik a vývoj teplického lázeňského orchestru do roku 1945.....	21
3.2 Dějiny orchestru po roce 1945.....	25
3.3 Současná činnost Severočeské filharmonie Teplice.....	31
3.3.1 Alfonso Scarano.....	31
3.3.2 Koncertní činnost.....	32
3.3.3 Abonentní koncerty.....	32
3.3.4 Zájezdová činnost.....	34
4 Hudebně vzdělávací instituce.....	37
4.1 Základní umělecká škola Teplice.....	37
4.2 Konzervatoř Teplice.....	38
4.2.1 Historie.....	38
4.2.2 Koncerty.....	39
4.2.3 Symfonický orchestr teplické konzervatoře.....	39
4.2.4 Bigband teplické konzervatoře.....	41
4.2.5 Soutěže.....	42
5 Festivaly, slavnosti a pravidelné kulturní akce.....	44
5.1 Hudební festival Ludwiga van Beethovena.....	44
5.2 Zahájení lázeňské sezóny.....	48
5.3 Kolonádní koncerty.....	49
5.4 Malá Paříž.....	50
6 Sborový zpěv.....	51
6.1 Krušnohorský pěvecký sbor Teplice.....	51
6.2 Brixihův komorní soubor Teplice.....	53
6.3 Collegium hortensis.....	55
7 Závěr.....	57
8 Seznam použitých pramenů a literatury.....	58
9 Přílohy.....	61

1 Úvod

Tématem mé bakalářské práce je zkoumání hudebního vývoje a koncertního života města Teplice v Čechách. Teplice v Čechách patří k lázeňským městům s nejdelší tradicí, která tvořila již v minulosti významná kulturní centra a jejich hudební život byl vždy velmi pestrý. Téma jsem si zvolila, neboť jsou Teplice mým rodištěm a od dětství jsem tedy svědkem bohatého kulturního dění ve městě, a také proto, že jsem měla možnost blíže se seznámit s většinou hudebních institucí působících v Teplicích.

Cílem bakalářské práce bylo zmapovat hudební život města a zprostředkovat ucelený přehled o jeho kulturním dění v minulosti i v současné době se zaměřením na koncerty z oblasti artificiální hudby.

Práci jsem rozčlenila do pěti kapitol, které se zabývají rozdílnou problematikou. První kapitola se věnuje hudební minulosti města Teplice. Zachycuje hudební vývoj od samého počátku včetně vzniku kulturních domů, zajímavosti z lázeňských pobytů známých hudebních osobností a přehled významných koncertů světově proslulých umělců 19. a první poloviny 20. století. Druhá kapitola podrobně zpracovává historii a současnou činnost nejvýraznější hudební instituce ve městě, kterou je Severočeská filharmonie Teplice. Třetí kapitola je věnována ZUŠ Teplice a Konzervatoři Teplice, které poskytují hudební vzdělání a přispívají ke koncertnímu dění města. Největší část následující kapitoly tvoří Hudební festival Ludwiga van Beethovena, který se v současnosti řadí mezi nejvýznamnější hudební festivaly vážné hudby v České republice, zbytek kapitoly obsahuje informace o dalších tradičních hudebních akcích ve městě. Poslední kapitola se věnuje pěveckým amatérským spolkům, které svou bohatou koncertní činností tvoří kontrast k produkcím teplického orchestru a zpestřují tak celkový hudební život Teplic. Součástí práce je příloha, kterou tvoří životopisy šéfdirigentů Severočeské filharmonie Teplice a fotografie.

Stěžejní literaturou pro mě byly publikace Bohumila Plevky, který se do 80. let 20. století zabýval hudební minulostí lázeňských měst, a především Teplic. Pro zpracování historické části práce jsem dále hojně čerpala z publikací Lenky Příbylové a Romana Dietze *Severočeská filharmonie Teplice, historie a současnost* a *Z hudební minulosti Severočeského kraje* od autora Karla Fialy.

1.1 Stav bádání

Tématu hudebního života města Teplice v Čechách se v menším rozsahu věnují bakalářské práce *Hudební život v Teplicích po roce 1945*, která vznikla v roce 2010, jejíž autorkou je absolventka Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně Kristina Reinischová a práce *Lázeňský hudební život v Teplicích* z roku 2012 od absolventky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy Elišky Chaloupkové. V obou pracích jsou obsaženy některé informace o teplických hudebních institucích, avšak nezabývají se v dostatečné míře jejich koncertní aktivitou a současnou činností. Práce Kristiny Reinischové se zabývá pouze vybranými tématy hudebního dění z doby po druhé světové válce, ale nepřináší celkový přehled o kulturním životě města. Práce Elišky Chaloupkové se ve velké míře věnuje obecné historii města, rozvoji lázeňství a životem lázeňských hostů a přináší spíše jen nastínění hudebního života v Teplicích, které s lázeňskou tradicí úzce souvisí.

Ve své práci jsem se věnovala výhradně hudebním tématům a snažila jsem se tak koncertní život města zpracovat mnohem podrobněji a uceleněji od jeho počátku až po současnost a zároveň přinést nová a do této doby nezpracovaná témata.

2 Hudební minulost lázeňského města Teplice v Čechách

Město Teplice v Čechách¹ se rozkládá v široké kotlině mezi Krušnými horami a Českým středohořím. Jeho dějiny úzce souvisí s přítomností termálních pramenů a s rozvojem lázeňské léčby, která zajistila městu světový věhlas a vytvořila z něj významné kulturní a společenské centrum. Město se díky svému lázeňskému charakteru může pyšnit bohatou hudební minulostí.

2.1 Vývoj hudebního života a vznik významných kulturních domů

Lázeňské prostředí hudbě vždy přálo. Hudba přinášela lázeňským hostům rozptýlení a pomáhala vyplnit jejich volný čas mezi jednotlivými léčebnými procedurami. Kulturní a společenský život Teplic se tedy rozvíjel společně se samotným lázeňstvím.

K výrazné proměně města došlo v průběhu 16. století, kdy proběhla první velká vlna rozvoje lázeňské léčby. V této době nacházelo obyvatelstvo Teplic zálibu ve sborovém zpěvu. Působilo zde literátské bratrstvo, jež se intenzivně věnovalo provozování duchovních a světských zpěvů, jež byly mnohdy doprovázeny instrumentální kapelou organizovanou na cechovním základě. Dochovanou památkou této doby jsou dva iluminované kancionály z let 1560 a 1566, které v současné době spadají do sbírky teplického muzea.

Začátkem 17. století zajišťovala hudbu v Teplicích cechovní kapela, která byla dotována Radslavem Vchynským, který byl také zakladatelem teplické Zámecké zahrady, ve které se již od doby jejího vzniku konalo velké množství hudebních produkcí. Další hudební složku představovali hráči na žesťové nástroje přijíždějící společně se šlechtickými družinami, kteří vytrubovali fanfáry při ohlašování příchodu významných hostů. V druhé polovině 17. století si Teplice jako své letní sídlo oblíbili sasští kurfiřtové a pořádali zde mnoho společenských akcí, jež byly obvykle doprovázeny hudbou.²

Od roku 1634 se stal teplický zámek majetkem šlechtického rodu Clary-Aldringenů a město tak spadlo pod jeho správu. Clary-Aldringenové významně přispěli k rozvoji lázní i kulturního života Teplic. V roce 1732 byl šlechtickou rodinou vybudován v Zámecké

¹ Dále v textu už jen Teplice (kratší a častěji užívaný název města)

² Zpracováno podle: PLEVKA, B. *Beethoven v českých lázních*. 1. vyd. Ústí nad Labem : Severočeské nakladatelství, 1975; PLEVKA, B. *Severočeské hudební kapitoly*. 1. vyd. Ústí nad Labem : Severočeské nakladatelství, 1983

zahradě reprezentační Zahradní a plesový dům,³ který se stal významným kulturním a společenským centrem, kde se odehrávaly nejrůznější slavnostní akce, plesy či koncerty. Další kulturní zázemí představovalo divadlo, jež bylo v druhé polovině 18. století přistavěno k západnímu křídlu zámku a které pojalo přibližně 300 diváků. Do Teplic začaly přijíždět české a německé divadelní společnosti, které v Zámeckém divadle prováděly operní a činoherní představení, jejichž instrumentální složku často tvořili tepličtí a pražští hudebníci. K bohatému koncertnímu dění přispěly lázeňské parky, kde se pravidelně konala představení místních i hostujících hudebníků a komorních souborů.

Vrchol společenského a kulturního života nastal v Teplicích s další vlnou rozvoje lázeňství v první polovině 19. století za vlády knížete Jana Nepomuka Clary-Aldringena a jeho syna Edmunda. Teplice se staly vyhledávaným centrem pro setkání významných politiků, vědců a umělců a byly nazývány „salómem Evropy“ či „malou Paříží“.⁴ Začátkem 19. století byl v zámeckém parku v přílehlé blízkosti Zahradního a plesového domu, jež se v té době honosil přívzkem „Lázeňský salon“⁵, postaven hudební pavilon, jež sloužil k produkcím lázeňského orchestru, který se v Teplicích začal formovat kolem roku 1800. O kulturním a společenském dění města podával lázeňským hostům informace Teplitzer Almanach a od roku 1861 také první místní noviny Teplitz-Schönauer Anzeiger.

V roce 1872 byla zahájena stavba nového městského divadla, neboť kapacita Zámeckého divadla již nedostačovala. Dva roky poté se již v novém divadle konalo první představení a začal zde vznikat operní a činoherní soubor. Divadlo pojalo 815 sedících a 185 stojících diváků a všechna v něm hraná představení byla prováděna v němčině. Avšak již v roce 1919 budova městského divadla v noci na 1. září do základů vyhořela.⁶ Město se v poválečné době potýkalo s finančními těžkostmi, ale i přesto byl v roce 1921 přijat projekt na výstavbu nového městského divadla. Stavba zahrnovala malý a velký sál, kino a restaurační komplex. S problémy se setkala teplické divadlo také v době druhé světové války, kvůli níž byla jeho činnost pozastavena. K obnovení provozu městského divadla došlo již v červnu 1945, kdy byla slavnostně provedena Smetanova *Prodaná nevěsta*. K největšímu rozmachu teplického divadla došlo v 60. letech 20. století, kdy v něm střídavě alternovaly soubory teplické operety, mostecké činohry a ústecké opery. V 90. letech byl teplický divadelní soubor zrušen a budova prošla kompletní rekonstrukcí.⁷ V současné době spadá Krušnohorské divadlo pod správu Domu kultury a v jeho prostorách se konají představení převážně hostujících divadelních souborů a umělců z celé České republiky.

3 Viz příloha A, obrázek 7

4 LEJSKOVÁ-MATYÁŠOVÁ, M. *Teplice v době klasicismu*. 1.vyd. Teplice : Oblastní vlastivědné muzeum Teplice. 1972. s. 35

5 DIETZ, R. – PŘIBYLOVÁ, L. *Severočeská filharmonie Teplice. Historie a současnost*. 1. vyd. Teplice : Severočeská filharmonie Teplice, 2008. s. 23

6 Viz příloha A, obrázek 8

7 Dnešní podoba divadla viz příloha A, obrázek 9

V roce 1979 byla v blízkosti divadla zahájena stavba teplického Domu kultury s přílehlou prosklenou promenádou.⁸ V budově bylo vybudováno nové kino, estrádní sál, malý společenský sál a hlavně velký koncertní sál s kapacitou 549 míst, který se díky svým akustickým vlastnostem zařadil mezi nejlepší sály v České republice. Sál byl postaven pro potřeby teplické filharmonie, proto v něm bylo vybudováno prostorné jeviště, které pojme až 200 účinkujících. Jeho součástí jsou také varhany, vyrobené ve východočeském Krnově. Dům kultury je organizátorem převážné většiny kulturních akcí v Teplicích. Zajišťuje program nejen vlastní budovy, ale také Krušnohorského divadla, Zahradního domu a každoročně také slavnostního Zahájení lázeňské sezóny⁹ a letních kolonádních koncertů. Dům kultury je v současné době bezpochyby jednou z nejvýznamnějších kulturních institucí v Teplicích.¹⁰

2.2 Pobyty významných hudebních osobností v Teplicích

Společenský a kulturní život Teplic vrcholil v první polovině 19. století. Věhlas teplických lázní přilákal do města řadu významných umělců. V průběhu historie zavítalo do Teplic mnoho slavných hudebníků za účelem léčby a rekreace v lázních, či za účelem uspořádání koncertů nebo navázání důležitých společenských styků.

2.2.1 Ludwig van Beethoven

Jednou z významných kapitol Teplic, která v pozdějších letech výrazně ovlivnila kulturní život města, je pobyt Ludwiga van Beethovena v teplických lázních.

Beethoven se poprvé vydal do Teplic v roce 1811 na doporučení svého lékaře Johanna Malfattiho kvůli nedoslýchavosti¹¹ a celkově zhoršenému zdravotnímu stavu. Není pochyb o tom, že Beethovenovi lázeňská léčba prospěla, neboť se již o rok později do Teplic opět vrátil a absolvoval další léčebnou kúru.

Návštěva Teplic však Beethovena ovlivnila i po stránce společenské. Během lázeňské sezóny se do Teplic sjížděli významní vědci, politici a umělci té doby, kteří zde

8 Viz příloha A, obrázky 12 a 13

9 Viz kapitola 5.2

10 Zpracováno podle: DIETZ, R. – PŘIBYLOVÁ, L. *Severočeská filharmonie Teplice. Historie a současnost*. 1. vyd. Teplice : Severočeská filharmonie Teplice, 2008; PLEVKA, B. *Severočeské hudební kapitoly*. 1. vyd. Ústí nad Labem : Severočeské nakladatelství, 1983

11 Beethovenovy problémy se sluchem byly považovány za nemoc revmatického původu, proto mu byla doporučena lázeňská léčba v Teplicích, která se zaměřuje na nemoci pohybového aparátu.

navazovali potřebné styky a přátelství. Beethoven se zde seznámil například se spisovatelkou dvojicí Karlem Augustem Varnhagenem a Rachel Levinovou, s básníkem Christopem Tiegem, s houslistou Giovannim Battistou Polledrem¹² či se zpěvačkou Amálií Sebaldovou. Nejvýznamnější událostí však bylo pro Beethovena setkání s básníkem Johannem Wolfgangem Goethem, k jehož básním choval skladatel veliký obdiv.

V Teplicích také došlo k onomu tradovanému střetnutí L. van Beethovena a J. W. Goetheho s císařovnou Marií Ludvikou a jejím doprovodem v zámeckém parku. Zatímco Goethe před císařovnou uctivě ustoupil a poklonil se, Beethoven, vědom si své ceny, šel přímo skrz skupinu šlechticů a bez jakéhokoliv pozdravení pokračoval dál svým směrem. Poté vyčkal na Goetheho, vytkl mu přílišnou servilnost a prohlásil, že oni dva jsou mnohem významnější než nějaká císařovna.¹³

Beethoven se v klidném a zároveň podnětném lázeňském prostředí Teplic nevěnoval jen svému zdraví a společenskému životu, ale zabýval se zde hlavně také kompozicí. Za prvního pobytu v Teplicích v roce 1811 vznikly skladby *Král Štěpán*, *op. 117* a *Zříceniny athénské*, *op. 113*, které napsal na objednávku k slavnostnímu otevření divadla v Pešti. Nejvýznamnějším dílem tohoto roku byla *Symfonie č. 7 A dur*, *op. 92*, na které Beethoven začal pracovat také v létě roku 1811. O rok později, během druhého skladatelova pobytu v Teplicích, vznikla *Symfonie č. 8 F dur*, *op. 93* a také *Sonáta pro klavír a housle G dur*, *op. 96*.¹⁴ Podle rozborů Beethovenových skicářů a podle skladatelovy korespondence s nakladatelstvím Breitkopf & Härtel lze předpokládat, že v létě roku 1812 vznikly první náčrty k Beethovenově *Symfonii č. 9 d moll*, *op. 125*. S druhým pobytem v Teplicích je také spjata téma, které skladatel později použil v orchestrální předehře *Zur Namensfeier*, *op. 115*. Dále zde Beethoven provádí revizi své *Mše C dur*. Mimo uvedená hudební díla vznikl v Teplicích i Beethovenův proslulý dopis nesmrtelné milence.¹⁵

Je zajímavé, že Beethoven během svých pobytů v Teplicích ani jednou veřejně nevystupoval i přes četná pozvání rodiny Clary-Aldringenových do prostor teplického zámku.¹⁶ Beethoven dokonce odmítl i nabídku J. W. Goetheho, aby s ním spolupracoval na divadelním představení urozených ochotníků, mezi nimiž byli vysoce postavení šlechtici v čele se samotnou císařovnou Marií Ludvikou. O své nechuti k vystupování na tomto představení se zmiňuje ve svém dopise Bettině Brentanové¹⁷: „*Nebudu vyhrávat*

12 O rok později koncertoval Beethoven s houslistou Polledrem v Karlových Varech.

13 Setkání umělců s císařovnou zachytil malíř Carl Röhling, viz příloha A, obrázek 1

14 Poslední z Beethovenova cyklu houslových sonát, vznikla s velkým časovým odstupem, jako všechny předchozí byla psána na objednávku.

15 Beethovenův milostný dopis dosud neznámé ženě. Byl zveřejněn spolu s ostatními milostnými dopisy v roce 1840 v publikaci *Biografie von Ludwig van Beethoven*

16 Clary-Aldingerové zvali na své sídlo všechny významné hudebníky, jež do Teplic zavítali a žádali je o krátké vystoupení před šlechtickou společností.

17 Bettina Brentanová (1785 -1859) – německá spisovatelka a skladatelka, Beethovenova přítelkyně

*k jejich zvrácenostem, nebudu dělat nesmyslné věci na obecné útraty a pro knížecí panstvo.*¹⁸ Beethoven tedy v Teplicích nikdy nekonceřtoval, hrál pouze v soukromí v okruhu svých přátel.

Z Beethovenova dopisu J. N. Kaňkovi¹⁹ z roku 1815 je patrné, že skladatel v tomto roce opět přemýšlel nad léčením v Teplicích. Píše v něm: „*Snad pojedu do Teplic, ale není to jisté. Při té příležitosti bych mohl Pražanům něco zahrát.*“²⁰ Tato cesta se však neuskutečnila. V létě 1812 byl Ludwig van Beethoven v Čechách naposledy.²¹

2.2.2 Fryderyk Chopin

Fryderyk Chopin navštívil Teplice v létě 1829 v rámci své zpáteční cesty z Vídně do Varšavy, které využil ke krátkým pobytům v některých českých a německých městech. Koncem srpna odjel s několika přáteli z Vídně do Prahy,²² odkud pokračoval do Teplic, kde se zdržel po dobu tří dnů, aby si prohlédl město a jeho okolí. Chopin přijal pozvání šlechtické rodiny Clary-Aldringenových a večer 24. srpna provedl na teplickém zámku malý koncert pro knížecí společnost. Jednalo se údajně o vůbec první Chopinovo vystoupení v Čechách.

Panují domněnky, že Chopin vystoupil na teplickém zámku také v roce 1831, kdy městem s největší pravděpodobností projížděl na své cestě z Karlových Varů do Děčína. Domněnka se opírá o dochovaný dopis Luisy Claryové synovi Edmondovi, ve kterém uvádí: „*Dva dni po sobě, měli jsme tu u oběda malého Rusa – velmi milého, který hrál nádherně na klavír.*“²³ Jelikož bylo Polsko v té době považováno za část Ruska, mohla tedy pisatelka označit Chopina za Rusa. Ovšem nenacházejí se záznamy o tom, že by byl v Teplicích v tuto dobu ubytován, nelze tedy prokázat, zda byl skutečně Chopin oním „*malým Rusem*“.²⁴

18 PLEVKA, B. *Beethoven v českých lázních*. 1. vyd. Ústí nad Labem : Severočeské nakladatelství, 1975. s. 50

19 Jan Nepomuk Kaňka (1772 – 1865) – český advokát a skladatel, Beethovenův přítel

20 PLEVKA, B. *Beethoven v českých lázních*. 1. vyd. Ústí nad Labem : Severočeské nakladatelství, 1975. s. 91

21 Zpracováno podle: PLEVKA, B. *Beethoven v českých lázních*. 1. vyd. Ústí nad Labem : Severočeské nakladatelství, 1975; PLEVKA, B. *Beethoven. Dopisy z Teplic* 1. vyd. Teplice : Kulturní a společenské středisko města Teplic, 1985

22 Chopin byl v Praze požádán o veřejné vystoupení, avšak odmítl, neboť se obával, že by se v Praze setkal s nepřijetím stejně jako Nicolo Paganini.

23 FIALA, K. *Z hudební minulosti Severočeského kraje*. 1. vyd. Liberec : Severočeské nakladatelství, 1969. s. 86

24 Zpracováno podle: FIALA, K. *Z hudební minulosti Severočeského kraje*. 1. vyd. Liberec : Severočeské nakladatelství, 1969; PLEVKA, B. *Severočeské hudební kapitoly*. 1. vyd. Ústí nad Labem : Severočeské nakladatelství, 1983

2.2.3 Ferenc Liszt

V létě roku 1853 přivítaly Teplice hned tři slavné klavírní virtuosy té doby. Ve stejnou dobu lázeňské město navštívili Rudolf Wilmers, Alexandr Dreyschock a Ferenc Liszt. Ze tří zmíněných umělců uspořádal v Teplicích veřejný koncert pouze R. Wilmers. Alexandr Dreyschock se zdráhal vystoupit před teplickým publikem, neboť byl Wilmersovým rivalem a pravděpodobně se domníval „že by bylo pod jeho důstojnost, kdyby veřejně vystoupil tam, kde před ním už hrál Wilmers. Nepovažoval jej za sobě rovného.“²⁵ Přestože Dreyschock dle mínění hudebních kritiků převyšoval svého soupeře, nedostalo se mu v roce 1848 od vídeňského publika tak vřelého přijetí jako Wilmersovi. Možná Dreyschock v Teplicích veřejně nevystoupil právě ze strachu, aby se mu také od teplických posluchačů nedostalo menšího ocenění než jeho rivalovi.

Ani třetí a nejvýznamnější klavírní virtuos, který ve stejnou dobu do Teplic zavítal, Ferenc Liszt, zde koncert neuspořádal, neboť jeho návštěva s největší pravděpodobností sledovala jiné než umělecké cíle. Ferenc Liszt přijel do Teplic se svou milenkou hraběnkou Wittgensteinovou v době, kdy se v lázních zdržoval také justiční ministr a tajný rada ruského císaře hrabě Panin, u kterého pravděpodobně hledali pomoc a přímluvu u cara při rozvodové při kněžny Wittgensteinové. Rodina Clary-Aldringenových zvala na zámek všechny tři jmenované klavíristy. Wilmers i Dreyschock pozvání přijali a ochotně před zámeckou společností zahráli, avšak Liszt se zdráhal usednout ke klavíru a předvést šlechtické rodině své umění. Příčinou jeho odmítnutí hrát na klavír bylo nejspíš skryté opovržení Clary-Aldringenových hraběnkou Wittgensteinovou, které je patrné například z dopisu hraběnky Ficquelmontové:²⁶ „Máme zde v současné době mnoho umělců, Wilmerse a Dreyschocka, výtečné klavíristy. Oba mají hezké a roztomilé manželky. Liszt je zde na několik dní s tou bláznivou princeznou Wittgensteinovou, která se nestydí žít s ním jako manželka až do té doby, kdy se bude moci dáti rozvésti a za něho se provdati.“²⁷

Z deníku E. Claryho-Aldringena se dochoval zápis ze dne 26. srpna 1853, ve kterém je uvedeno, že Liszt ke konci svého pobytu v Teplicích přece jen zahrál. Pravděpodobně před užším kruhem posluchačů, kde údajně již nebyla přítomna zmiňovaná autorka dopisu hraběnka Ficquelmontová, zahrál Liszt dvě skladby, z nichž jedna znázorňovala 12 dětí u klavíru a druhou byl jeden z Lisztových valčíků. Další zmínka o Lisztově pobytu v Teplicích se dochovala v pamětech varhaníka městského kostela Antona

25 FIALA, K. *Z hudební minulosti Severočeského kraje*. 1. vyd. Liberec : Severočeské nakladatelství, 1969. s. 64

26 Hraběnka Ficquelmontová byla příbuzná teplických Clary-Aldringenů.

27 PLEVKA, B. *Severočeské hudební kapitoly*. 1. vyd. Ústí nad Labem : Severočeské nakladatelství, 1983. s. 196

Mayera, ve kterých je uvedeno, že si Liszt údajně zahrál na varhany při nedělní mši.²⁸

2.2.4 Richard Wagner

Dalším významným hudebním skladatelem, jehož jméno se několikrát objevilo na seznamu teplických lázeňských hostů, byl Richard Wagner. Wagner měl velmi vřelý vztah k severním Čechám, a to hlavně k Teplicím a jeho okolí. Velmi často je navštěvoval, aby zde načerpal nových sil a zároveň hledal inspiraci pro svá díla. Jeho první kontakt se severočeským krajem se konal v době, kdy byly Wagnerovi pouhé dva měsíce, když s ním jeho matka utekla z Lipska před hrozbou blížícího se francouzského vojska a našla bezpečné útočiště právě v Teplicích. Avšak o necelý měsíc později překročila Napoleonova armáda české hranice a byl vyhlášen válečný stav, přičemž byli lázeňští hosté vyzváni, aby co nejrychleji město opustili.

Druhá Wagnerova návštěva Teplic se uskutečnila v roce 1827, kdy se svým přítelem Rudolfem Böhmem ještě jako chudý student putoval pěšky z Drážďan do Prahy za svou matkou a sestrou, jež byla angažována ve Stavovském divadle.

V roce 1834 zavítal Wagner do Teplic potřetí. Tentokrát městem jen neprocházel, ale pobyl zde po dobu několika dní a podnikl výlety do blízkého okolí, které na něj, jak uvedl ve svých pamětech, velmi zapůsobilo. Během tohoto pobytu vznikly náčrty k jeho první opeře *Zákaz lásky*, která byla premiérována v roce 1836 v Magdeburku pod názvem *Novicka palermská*.

Další významný Wagnerův pobyt v teplických lázních se uskutečnil v roce 1842, kdy sem zavítal se svou ženou Minnou Planerovou. Wagner opět podnikl několik výletů v severočeském kraji, z nichž nejvíce na něj zapůsobila zřícenina hradu Střekov, jež se nachází na vysoké skále a tvoří výraznou dominantu města Ústí nad Labem. O tom, jakým svérázným způsobem hledal Wagner inspiraci ke své opeře *Tannhäuser*²⁹ v romantických zákoutích zříceniny Střekova, vypovídá proslulý záznam v jeho pamětech: „*Lákalo mne to na romanticky položený Střekov u Ústí, kde jsem se ubytoval na více dní v malém hostinském pokoji, kde mi bylo na noc ustláno. Denní výstup na vrch Ostrý mne osvěžoval a fantastická osamělost povzbudila mou mladistvou mysl natolik, že jsem jedné noci za měsíčního světla zahalen pouze v prostěradlo lezl po zříceninách Střekova, abych tam sám sobě doplnil chybějící strašidlo. Při tom mě obveselovalo pomýšlení, že budu někým*

²⁸ Zpracováno podle: PLEVKA, B. *Severočeské hudební kapitoly*. 1. vyd. Ústí nad Labem : Severočeské nakladatelství, 1983

²⁹ Původně se měla opera jmenovat *Hora Venušina*, ke změně názvu na *Tannhäusera* přiměl Wagnera dvorní obchodník s hudebninami Meser. Název *Hora Venušina* byl zachován pro 2. scénu z 1. dějství. Opera *Tannhäuser aneb Zápas pěvců na Wartburgu* měla premiéru 19. října 1845 v Drážďanech.

s hrůzou pozorován. Zde jsem pak zapsal do svého zápisníku podrobný plán k tříaktové hře *Hora Venušina*.³⁰ I když je děj Tannhäusera zasazen do prostředí hradu Wartburg, je zajímavé, že v době vzniku opery Wagner ještě Wartburg příliš neznal, je tedy velice pravděpodobné, že si vidinu hradu vykreslil právě na základě zříceniny Střekova. V blízkosti Střekova údajně zaslechl popěvek veselého pastýře, který jej inspiroval při skládání *Sboru poutníků*. V Teplicích vniklo ještě několik hudebních částí Tannhäusera, byly to úryvky *Venušina hora*, *Poutníci*, konec II. a začátek III. jednání a tzv. „šalmajové sólo“, jež se ale v opeře objevuje v pozměněné podobě, než jak bylo původně zaznamenáno. Richard Wagner se do Teplíc a jeho okolí velmi rád vracel. Naposledy sem zavítal se svou druhou ženou Cosimou v roce 1875.³¹

Významných hudebních osobností, jež se rekreovaly v teplických lázních či obdivovaly krásy severočeské přírody a památek, byla celá řada. Kromě jmenovaných stojí za zmínku také například Carl Maria von Weber, Bedřich Smetana, Robert Schumann se svou ženou Clarou a z významných osobností 20. století například Dmitrij Šostakovič.

2.3 Významné koncerty 19. století

V Teplicích vystupovala celá řada významných umělců a virtuosů. Již na počátku 19. století v Teplicích vystoupil Jan Václav Stich-Punto, známý český virtuos na lesní roh.

Jednou z výrazných houslových osobností, která v Teplicích v 19. století koncertovala, byl český houslový virtuos Josef Slavík. Jeho první teplické vystoupení se uskutečnilo 10. července 1825 v prostorách Zámeckého divadla. Koncert byl formálně věnován pruskému králi Bedřichu Vilému III., který se v té době v Teplicích se svou rodinou také zdržoval. Slavík se setkal s velkým oceněním publika i samotného krále, od kterého dostal doporučení do Karlových Varů. Podruhé zavítal Josef Slavík do Teplíc v roce 1830, kdy zde uspořádal hned dva koncerty. Teplický almanach uvádí, že na prvním z těchto koncertů zazněl jeden ze Slavíkových houslových koncertů a variace bez bližšího označení. Je tradováno, že Slavík vystoupil v Teplicích ještě v roce 1832 na koncertě, který řídil sám Nicolo Paganini, který jej údajně po skončení produkce nazval „svým nástupcem“³². Přítomnost dvou houslových velikanů v Teplicích v roce 1832 se však dosud nepodařilo dokumentovat a prokázat.

30 FIALA, K. *Z hudební minulosti Severočeského kraje*. 1. vyd. Liberec : Severočeské nakladatelství, 1969. s. 45

31 Zpracováno podle: PLEVKA, B. *Severočeské hudební kapitoly*. 1. vyd. Ústí nad Labem : Severočeské nakladatelství, 1983; FIALA, K. *Z hudební minulosti Severočeského kraje*. 1. vyd. Liberec : Severočeské nakladatelství, 1969

32 DIETZ, R. – PŘIBYLOVÁ, L. *Severočeská filharmonie Teplice. Historie a současnost*. 1. vyd. Teplice: Severočeská filharmonie Teplice, 2008. s. 24

Hudba první poloviny 19. století si pod vlivem italské opery libovala v krásném zpěvu a melodii. Jelikož lidský zpěv dokážou nejlépe ze všech hudebních nástrojů napodobit housle, nebylo náhodou, že se často na společná vystoupení sdružovali právě houslisté se zpěváky. V Teplicích se v průběhu první poloviny století objevily hned tři výrazné umělecké dvojice, které byly tvořeny známým houslistou a pěvkyní.

Dne 7. srpna 1829 zde uspořádal koncert Bedřich Vilém Pixis, první houslový pedagog Pražské konzervatoře, jež vystoupil společně se zpěvačkou Kateřinou Podhorskou. Druhá dvojice umělců navštívila Teplice v červenci 1838 a tvořil ji belgický houslista Charles Bériot s pěvkyní, svou švagrovou, Michellou Pauline Garciovou, která se po smrti své sestry, významné pěvkyně a Bériotovy ženy Marie Garcia-Malibranové, jež svými pěveckými výkony zpestřovala manželovy koncerty, ujala jejího místa a začala vystupovat s Bériotem. Umělci se teplickému publiku představili dvakrát, a to 6. a 20. července. Mezitím společně účinkovali na koncertě v Karlových Varech a 16. července v Teplicích vystoupila Garciová, tentokrát se zpěvačkou Adelaide Kembleovou. Zpráva o druhém teplickém koncertu Bériota s Garciovou, jež se konal 20. července v zámeckém divadle, se dochovala v deníku Edmunda Claryho, jež si o produkci zapsal: „*Koncert Bériotův v divadle. Příliš drahé vstupenky, a proto prázdno. Hrál třikrát a Garciová zpívala třikrát. Pak hrála nějaká slečna Girschnerová na klavír a pan Botgorscchek na flétnu. Koncert začal teprve v 7. hodin, což způsobilo (ježto král a ostatní dvůr jako obyčejně v 8. hodin odešel), že druhá část koncertu byla ještě prázdnější a my v sále hodně dlouho byli bez hudby.*“³³

Třetí podobnou uměleckou dvojici přivítaly Teplice v roce 1854. Tvořil ji český houslový virtuos Ferdinand Laub se svou manželkou, zpěvačkou, Annou Laubovou. Ferdinand Laub s největší pravděpodobností koncertoval v Teplicích již v letech 1852 a 1853. Teplický koncert manželů Laubových byl jejich prvním společným vystoupením po uzavření sňatku. Laub zde přednesl Mendelssohnovu *houslovou sonátu D dur*, Bachovu *Ciacconu d moll*, Prumerovu *Melancholii* a Ernstovu *Fantazii, op. 11*. Na klavír ho doprovázel Mendelssohnův žák Karel Wehle. Anna Laubová zazpívala lidové písně, které s velikou oblibou na svých koncertech uváděla. Doložená jsou ještě další dvě Laubova vystoupení v teplickém Zahradním domě a v zámeckém parku z let 1856 a 1858, na kterých účinkoval s klavíristou Vilémem Grafem a s polskou pěvkyní Angelikou Klodzinskou.

Řada výborných umělců koncertovala v Teplicích za doprovodu místního orchestru, jež zde oficiálně působil od roku 1838. Například v červenci 1840 vystoupila s orchestrem v knížecím zámeckém divadle studentka pražského ústavu Josefa Proksche, teprve dvanáctiletá klavíristka, Pauline Rischawy. Na koncertě zazněl *Koncert pro klavír a*

33 FIALA, K. *Z hudební minulosti Severočeského kraje*. 1. vyd. Liberec : Severočeské nakladatelství, 1969. s. 72

orchestr od německého autora F. Kalkbrennera a v podání samotného orchestru předehra k opeře *Don Giovanni* W. A. Mozarta a předehra k Auberově zpěvohře *Maškarní ples*. V publiku seděl údajně i český skladatel a pedagog Václav Jan Tomášek. Pauline Rischawy zavítala do Teplic ještě v roce 1842, kdy za doprovodu lázeňského orchestru s velkým úspěchem provedla jeden z Beethovenových klavírních koncertů.

K významným teplickým koncertům se též řadí vystoupení věhlasného houslisty Heinricha Wilhelma Ernsta z roku 1846. Za doprovodu orchestru provedl v Zámeckém divadle bohatý program, na kterém nechyběly jeho vlastní skladby, zazněla například jeho *Fantazie na motivy Rossiniho „Othella“*, op. 11.

Dne 15. července roku 1860 účinkoval teplický orchestr také na koncertě operní pěvkyně Wandy Illing, o jehož atmosféře vypovídá recenze publikovaná v místních novinách Teplitz-Schonauer Anzeiger: „*Novinkou je v každém případě skutečnost, že na koncertě byli přítomni také psi a dokonce využívali sedadla. Pokud se tato móda stane všeobecnou a psi získají také volný vstup do divadla a na koncerty, otevřelo by se tím nové pole pro malíře zajímavých žánrových obrázků.*“³⁴

Mnoho zajímavých koncertů se uskutečnilo také pod širým nebem v teplické zámecké zahradě, kde pravidelně vystupoval lázeňský orchestr, ale také jiná hudební tělesa z nedalekého okolí, například Tereziňská hudba 42. pluku či Myslivecká hudba hraběte Rudolfa Kinského. V roce 1840 zavítali do Teplic absolventi Pražské konzervatoře, hráči na lesní roh, A. Vítek, F. Ulman, J. Pilát, J. Levý, V. Schmitt a J. Knobloch, kteří uspořádali 6. srpna v zámeckém divadle koncert. Jelikož se produkce konala za slunného počasí v dopoledních hodinách, kdy v zámecké zahradě hrála lázeňská hudba, dostavilo se na koncert velmi málo posluchačů. Majitel zámku hrabě Clary-Aldringen se nad pražskými hornisty slitoval a uspořádal jim druhého dne koncert v zámecké zahradě.

Velké počtě se dostalo zámecké zahradě v roce 1830, kdy byla k příležitosti jejího 200. výročí založení skladatelem J. N. Vításkem zkomponována kantáta, jež opěvovala přírodní krásy teplického zámeckého parku. Kantáta byla provedena v rámci velké oslavy, jež se konala 22. července. Lázeňský orchestr řídil sám autor J. N. Vításek, jež sklídlil u posluchačů úspěch, jak uvádí teplický almanach: „*Vításkova kantáta byla od přítomných nejvyšších a vysokých lázeňských hostí přijata s velkým souhlasem.*“³⁵

34 DIETZ, R. – PŘIBYLOVÁ, L. *Severočeská filharmonie Teplice. Historie a současnost*. 1. vyd. Teplice: Severočeská filharmonie Teplice, 2008. s. 32

35 FIALA, K. *Z hudební minulosti Severočeského kraje*. 1. vyd. Liberec : Severočeské nakladatelství, 1969. s. 81

2.4 Významné koncerty v první polovině 20. století

I v první polovině 20. století byl teplický koncertní život velmi bohatý. Na přelomu století mělo teplické publikum možnost seznámit se s osobností vynikajícího klavíristy Eugena d'Alberta, jež se vzdělával u významných umělců Hanse Richtera a Ference Liszta. V Teplicích se představil v roce 1899 jako klavírní virtuos a o několik let později také jako komponista, kdy byla po úspěšné pražské premiéře v roce 1903 provedena jeho nejznámější opera *Nížina*.

Ve stejných letech zavítal do Teplic další významný klavírista Ferruccio Busoni, který zde koncertoval v poměrně krátké době celkem čtyřikrát. Na koncertě 9. března 1899 přednesl za doprovodu teplického lázeňského orchestru Beethovenův *Klavírní koncert č. 5 Es dur, op. 73* a pokračoval provedením sólových skladeb R. Schumanna, F. Chopina a F. Liszta.

V roce 1901 byl v Teplicích uspořádán samostatný koncert, jež patřil jedné z nejúspěšnějších klavíristek té doby, venezuelské umělkyni Tereze Carreňové. Z dalších výrazných pianistů se začátkem století v Teplicích představili například rakouský virtuos Emil Sauer, maďarský umělec Ernő Dohanyi či tři vynikající žáci F. Liszta Morizt Rosenthal, Conrad Ansoerge a Frederic Lamond. Z českých klavíristů zde koncertoval například Rudolf Firkušný.

V roce 1899 přivítaly Teplice světově proslulého dirigenta a hudebního skladatele Felixe von Weingartnera, který zde vystoupil s Kaimovým orchestrem z Mnichova, ve kterém působil jako první dirigent. Koncert, uskutečněný dne 16. dubna, byl proveden v rámci abonentního cyklu teplických symfonických koncertů. Zazněla na něm předehra k opeře *Čarostřelec* a *Vyzvání k tanci, op. 65* od C. M. von Webera, symfonická báseň F. Liszta *Tasso*, předehra k Wagnerově opeře *Tannhäuser* a Beethovenova *Symfonie č. 5 c moll, „Osudová“*. Koncert se setkal s velkým posluchačským ohlasem a s oceněním tisku, jež uvedl: „*Orchestr je tvořen inteligentními a zdatnými hudebníky. Každý tón je ušlechtilý u dřev, klarinetu, fagotu; žesť je plný a ne příliš ostrý; sbor smyčců zní bohatě.*“ Felix von Weingartner navštívil Teplice také v roce 1906, kdy řídil místní lázeňský orchestr na svém vlastním skladatelském večeru a v roce 1927 se zde představil v roli operního dirigenta při provedení Beethovenova *Fidelia*.

Další z významných koncertů se uskutečnil 1. března 1903 v dopoledních hodinách v městském divadle. Vystoupilo na něm hostující německé hudební těleso Berliner Tonkünstler-Orchester pod řízením Richarda Strausse. Na programu byla Beethovenova *Symfonie č. 7 A dur*, předehra k opeře *Tristan a Isolda* R. Wagnera a Straussovy vlastní skladby, například symfonická báseň *Don Juan*. Teplický lázeňský orchestr uspořádal

podobně jako Weingartnerovi slavnostní koncert také Richardu Straussovi. Uskutečnil se 27. ledna 1905, program tvořila výhradně Straussova díla, které orchestr provedl pod jeho vlastním řízením.

Teplice navštívila také celá řada světově proslulých houslistů. V prosinci 1900 zde za doprovodu lázeňského orchestru vystoupil Pablo de Sarasate, který přednesl *Koncert pro housle a orchestr č. 1 g moll* M. Brucha a vlastní skladbu *Introdukci a tarantelu pro housle a orchestr*, jako přídavek zazněla Bachova *Gavotta E dur* a Sarasateho slavné *Cikánské melodie*.

O dva roky později přivítalo lázeňské město dalšího znamenitého umělce. Byl jím belgický houslista Eugène Ysaÿe, jež zde s místním orchestrem provedl *Houslový koncert D dur* L. van Beethovena. Ysaÿe koncertoval s orchestrem v Teplicích ještě v roce 1908. Toto druhé vystoupení se odehrálo v prostorách městského divadla a zazněl na něm Mozartův *Houslový koncert č. 3 G dur* a *Skotská fantazie pro housle a orchestr* M. Brucha.

Na prvním abonentním koncertě sezóny 1904 - 1905 vystoupil s teplickým orchestrem houslový virtuos Fritz Kreisler, v jehož podání zazněl Brahmsův *Houslový koncert D dur* a Paganiniho variace *Non più mesta*. V Teplicích také vystoupil významný německý houslista Josef Joachim, dvakrát zde koncertoval polský virtuos Bronislaw Huberman, Regerův houslový koncert zde s městským orchestrem v roce 1912 provedl německý houslista Adolf Busch, z dalších světových umělců se zde představili například výborný ruský houslista, žák J. Hřímálého, Alexandr Sergejevič Pečnikov, nejlepší maďarský virtuos té doby Jenő Hubay či Francouz Henri Marteau. Účinkovalo zde též několik znamenitých hráčů na violoncello, z nichž nejvýznamnějšími byli David Popper, Julius Klengel, Anton Hekking a Hugo Becker.

V Teplicích se také postupně představili všichni velcí čeští houslisté té doby. V roce 1919 zde koncertoval jako jeden z prvních českých umělců po skončení první světové války František Ondříček se svou žačkou a budoucí ženou Ellou Stillerovou a klavíristou Karlem Šolcem. O dva roky později Ondříček opět navštívil severní Čechy, kde se věnoval osvětové činnosti v pohraničí, v rámci které provedl koncerty v Děčíně, Ústí nad Labem, Košťanech a také v Teplicích. V roce 1937 uspořádal v Teplicích koncert také Ondříčkův bratr Emanuel.

Rok 1923 přivítal v Teplicích rovnou dvě velké houslové osobnosti. První byl Jaroslav Kocian a druhou Váša Příhoda, který vystoupil ve Velkém sále městského divadla, kde přednesl skladby A. Dvořáka, J. S. Bacha, M. Brucha, N. Paganiniho a dalších.

Dne 9. července 1934 se uskutečnil koncert dalšího českého houslového velikána, Jana Kubelíka. Za doprovodu pianisty Alfréda Holečka provedl „*skladby Mozartovy, Wieniawského, Čajkovského a Paganiniho, většinou ve vlastních úpravách a (u Mozarta)*

s vlastními kadencemi. “³⁶

Na počátku 20. století v Teplicích účinkovala také celá řada věhlasných pěveckých umělců. V průběhu roku 1898 navštívili Teplice hned dva významní němečtí zpěváci, jež zde uspořádali večerní recitál. Byli jimi barytonista Eugen Gura a operní pěvec Anton Sisternans. O několik let později vystoupil s teplickým orchestrem tenorista Franz Neval, jež se několik měsíců poté stal členem berlínské Dvorní opery. V roce 1905 se uskutečnil koncert, na kterém za doprovodu lázeňského orchestru vystoupila německá kolorатурní sopranistka a přední představitelka Wagnerových oper Lili Lehmanová. Na koncertě, jež se konal dne 11. ledna, zazpívala mimo jiné slavnou Beethovenovu árii *Ach, perfido*. V roce 1924 měla v Teplicích vystoupit česká vynikající sopranistka světového věhlasu Ema Destinová. Plánovaný koncert byl několikrát přesunutý na jiné datum a nakonec se vůbec neuskutečnil z důvodu hlasové indispozice umělkyně. Vystoupení Destinové v Teplicích navíc předcházely nemístné útoky německého tisku. O několik let později přivítaly Teplice jiného světoznámého pěvce českého původu, Pavla Ludikara.

V Teplicích byla silně zastoupena i hudba komorní. Každý rok zde vystoupil minimálně jeden z nejpřednějších evropských souborů jako Holandské trio, Meiningenské kvinteto, kvarteto Florentské, České, Joachimovo, Rappoldiho, Prillovo, Bruselské, Marteauova, Rósseovo, Kvarteto berlínské opery a další.

36 PLEVKA, B. *Severočeské hudební kapitoly* 1. vyd. Ústí nad Labem : Severočeské nakladatelství, 1983. s. 276

3 Severočeská filharmonie Teplice

3.1 Vznik a vývoj teplického lázeňského orchestru do roku 1945

První zmínky o lázeňském orchestru se objevují v teplickém almanachu z roku 1802. Píše se zde o nahodilých seskupeních přibližně dvaceti hudebníků, která v průběhu hlavní lázeňské sezóny vystupovala na kolonádě. Produkce neměly vysokou uměleckou úroveň a často se setkávaly s veřejnou kritikou. O rozvoj umělecké úrovně lázeňského hudebního tělesa se významně zasloužil teplický starosta Josef Matyáš Wolfram, jež do čela města nastoupil v roce 1824 a který byl mimo jiné výborným hudebníkem, dirigentem i skladatelem. Díky J. M. Wolframovi zemské prezidium v roce 1828 rozhodlo vytvořit v Teplicích stálé hudební těleso a na pozici dirigenta doporučilo Josepha Rohna.

V té době bylo město rozděleno na dvě části, Teplice a Šanov, přičemž se v obou těchto oblastech uplatňovala samostatná lázeňská kapela. Udržení dvou těles bylo finančně velmi náročné, proto bylo roku 1831 rozhodnuto, že teplický orchestr má přednostní právo na získání výtěžku z hudebních produkcí před orchestrem šanovským. V roce 1838 bylo zemským prezidiem navrženo, aby byl za základě konkurzu vybrán společný ředitel pro teplickou i šanovskou hudební společnost, načež bylo dne 14. dubna 1838 litoměřickým hejtmanstvím rozhodnuto, že dojde ke sloučení obou hudebních těles, protože dvě hudební tělesa by se vedle sebe neuživila. Rokem 1838 byla tedy oficiálně zahájena činnost teplického profesionálního orchestru.

Ředitel orchestru měl být zároveň i jeho dirigentem, aranžérem skladeb a měl se starat o notové materiály orchestru. Byla mu udělena pravomoc přijímat a propouštět jednotlivé členy orchestru a jeho povinností bylo zadávat hudebníkům příslušné úkoly a každou neděli jim vyplácet mzdu. V květnu roku 1838 byl do funkce hudebního ředitele teplického lázeňského orchestru jmenován Karl Schmit a v pražském tisku byl vyhlášen konkurz na pozice hudebníků. Na základě konkurzu se do orchestru dostali převážně studenti a absolventi Pražské konzervatoře, což celkově vedlo ke zvýšení jeho umělecké úrovně.

Orchestr v Teplicích působil pouze během letní lázeňské sezóny, která trvala od poloviny května do začátku září. V tomto období měla lázeňská kapela za povinnost provést každý den v menším obsazení dvě produkce u kolonády v parku u dnešního divadla a k tomu každý čtvrtek a neděli ve velkém obsazení koncert v zámecké zahradě. Kromě honorářů za koncerty byly dalšími zdroji příjmů pro hudebníky například odměny za účinkování na tanečních zábavách v Zahradním domě či poplatky lázeňských hostů za

zahrání zastavenička. I přes velmi dobré uplatnění, které lázeňské město přinášelo, se orchestr potýkal s velikou finanční nejistotou a po skončení letní sezóny býval obvykle rozpuštěn či odjížděl hostovat do různých českých operních domů.

I přesto, že se po finanční stránce orchestru nedařilo, jeho umělecká kvalita stále stoupala. V Teplicích vystoupili za doprovodu lázeňské kapely velcí umělci jako například houslisté Charles de Beriot, Henrich Wilhelm Ernst, klavíristka Pauline Rischawy či pěvkyně Paulina Garzia³⁷. Jak lze dohledat v teplickém almanachu, dostávalo se orchestru značného ocenění jak od publika, tak od samotných umělců, kteří si často pochvalovali, jak citlivě dokáže orchestr doprovázet.

V roce 1848 se stal novým dirigentem teplického orchestru Franz Lagler, který jej v době revolučních aktivit přeměnil na Hudbu národní gardy. Po krátkém čase se však toto hudební těleso opět vrátilo k tradičním lázeňským produkcím. V této době čítal orchestr 24 stálých hudebníků a pravidelně vystupoval nejen ve městě, ale i v jeho blízkém okolí, například ve valdštejnské zámecké zahradě v Duchcově. Jednotný oděv hudebníků tvořil černý společenský oblek a cylindr.

Ve funkci dirigenta orchestru setrval Franz Lagler do roku 1864, kdy po něm vedení převzal Hans Schöttner, dirigent a houslista, jež pocházel z Teplic a byl absolventem Pražské konzervatoře. Schöttner v Teplicích vedl také pěvecký sbor a jako primarius smyčcového kvarteta pořádal komorní koncerty. Zasloužil se o navýšení počtu členů orchestru, neboť v roce 1869 zažádal městské kollegium o rozšíření orchestru „*o jednoho druhého houslistu, dva hornisty, jednoho trumpetistu a pozounistu*“³⁸. Tento návrh byl přijat a počet členů orchestru stoupl na 32 hudebníků včetně ředitele. I přesto, že se Schöttner mohl v Teplicích velmi dobře umělecky realizovat a dostávalo se mu velikého ocenění, odešel v roce 1869 do Ústí nad Labem, kde se uplatnil jako hudební ředitel a vedoucí kůru.

Od roku 1870 působil ve funkci ředitele a dirigenta orchestru Karl Peters, za jehož působení byla dokončena stavba nového městského divadla, což přineslo nové příležitosti pro uplatnění orchestru. Vyřešil se částečně problém s každoročním rozpouštěním orchestru po skončení lázeňské sezóny, neboť celá polovina hudebníků byla v Teplicích angažována po celý rok jako divadelní orchestr. Obě tyto instituce však měly samostatné vedení. V roce 1878 došlo k další zásadní změně v organizaci koncertů, kdy hudební ředitel Peters nově zavedl pro lázeňský orchestr abonentní koncerty, které se prováděly během zimní sezóny. Činnost orchestru se v této době váže také ke spolupráci s místními pěveckými sbory a k pořádání mimořádných benefičních koncertů. Novátor Peters byl prvním, kdo v Teplicích prováděl tzv. historické koncerty, které by se daly částečně

37 Viz kapitola 2.3

38 DIETZ, R. – PŘIBYLOVÁ, L. *Severočeská filharmonie Teplice. Historie a současnost*. 1. vyd. Teplice : Severočeská filharmonie Teplice, 2008. s. 32

považovat za předchůdce výchovných koncertů, neboť jejich cílem bylo „prostřednictvím pečlivě volených charakteristických skladeb poskytovat posluchačům ucelený přehled o hudebně-historickém vývoji“.³⁹

V roce 1886 odešel ze své funkce po šestnácti letech ředitel Karl Peters a na jeho místo nastoupil Karl Wosahlo, který již tou dobou působil v Teplicích jako divadelní kapelník. Wosahlo se velmi aktivně podílel na rozvoji kulturního života města. Mimo to, že ho funkce divadelního kapelníka zavazovala k nastudování všech oper a operet, řídil i většinu lázeňských produkcí a dokonce zavedl do programu orchestru symfonické koncerty, na kterých s velkou oblibou prováděl symfonie Ludwiga van Beethovena. Dále v Teplicích působil i jako sbormistr a podporoval tak vzájemnou komunikaci teplických hudebních těles. Pod jeho vedením byla často prováděna velká vokálně-instrumentální díla. Jedním z nich byla například velkolepá skladba *Píseň o zvonu*⁴⁰ od německého autora Andream Romberga, kterou Wosahlo v roce 1886 nastudoval s orchestrem, sólisty, mužským a ženským sborem, který v Teplicích sám založil. Po dvanácti letech svého působení přenechal Karl Wosahlo své místo dirigentovi Franzi Zeischkovi. Wosahlo však z teplické kulturní scény úplně nezmizel. Dále zde vedl sbory a účinkoval na různých hudebních slavnostech města.

Franz Zeischka působil na pozici ředitele a dirigenta lázeňské kapely v letech 1898 - 1906. Již několik měsíců po svém nástupu provedl značnou reorganizaci orchestru. Povedlo se mu zvýšit počet jeho členů z 36 hudebníků na 48. Obsazení orchestru vypadalo takto: „8 prvních houslí, 6 druhých houslí, 5 viol, 4 violoncella, 4 kontrabasy, 2 flétny, 2 hoboje, 2 klarinety, 2 fagoty, 4 lesní rohy, 2 trubky, 3 pozouny, 1 tuba, 2 bicisté a harfa.“⁴¹ Prvním koncertním mistrem a zástupcem dirigenta se v té době stal mladý houslista, žák Josepha Joachima, Eugen Adorjan. Zeischka se také zasloužil o změnu časového rozvržení lázeňských koncertů a o vytvoření symfonických koncertních cyklů. V tomto období vystoupila s teplickým orchestrem celá řada světově proslulých virtuosů jako například Ferruccio Busoni, Eugen d'Albert, Pablo de Sarasate, Fritz Kreisler a mnoho dalších⁴². Do Teplic také zavítalo mnoho významných hostujících dirigentů, například Richard Strauss či Felix Weingartner. Od roku 1899 nesl orchestr název Teplický městský orchestr. Franz Zeischka se velikou měrou zasadil o rozkvět teplického koncertního dění a patřil mezi nejvýznamnější dirigenty, kteří v Teplicích působili. V roce 1906 odešel na základě vyhraného konkurzu do Karlových Varů na pozici dirigenta tamního orchestru, kde se rovněž zasloužil o významné pozvednutí hudebního života.

39 DIETZ, R. – PŘIBYLOVÁ, L. *Severočeská filharmonie Teplice. Historie a současnost*. 1. vyd. Teplice : Severočeská filharmonie Teplice, 2008. s. 37

40 Skladba byla napsána podle básnické předlohy Friedricha Schillera.

41 DIETZ, R. – PŘIBYLOVÁ, L. *Severočeská filharmonie Teplice. Historie a současnost*. 1. vyd. Teplice : Severočeská filharmonie Teplice, 2008. s. 41

42 Viz kapitola 2.4

Zeischkovým nástupcem se stal Johannes Reichter, bývalý pedagog dirigování a kompozice drážďanské konzervatoře. Reichter pokračoval v provádění symfonických koncertů i ve spolupráci s významnými světovými sólisty. Jeho profese pedagoga se ani v nové funkci ředitele orchestru nezapřela a projevila se jeho snahou o výchovu publika tím, že před symfonickými koncerty uveřejňoval v místním tisku výklady, jež měly návštěvníky koncertů seznámit s osobností skladatele, s kompozičními zvláštnostmi i s mimohudebním obsahem připravovaného díla. V tomto směru by se dal Johannes Reichert nazvat hudebním popularizátorem. Mimo jiné byl Reichert také výborným klavíristou a často vystupoval se sólisty na komorních koncertech jako korepetitor. Dále se angažoval jako komponista a provedl v Teplicích několik svých skladeb. Od roku 1913 se městské divadlo začalo potýkat se značnými finančními problémy a z tohoto důvodu se zde přestala konat vlastní operní představení. Provoz divadla se omezil na produkce hostujících operních společností a uměleckých souborů. Teplický městský orchestr však v jeho prostorách stále pořádal své cykly symfonických koncertů. V roce 1919 teplické divadlo vyhořelo a bylo nutné najít náhradní prostory pro provozování abonentních koncertů. Řešení se našlo v podobě verandy v budově Císařských lázní, kde mohl orchestr dále pokračovat ve svém provozu. Výtěžky z koncertů pak byly často věnovány fondu na výstavbu nového městského divadla.

V roce 1922 se novým ředitelem a dirigentem Teplického městského orchestru stal Oscar Konrad Wille, který v této funkci setrval až do roku 1938. Jednalo se o další významnou hudební osobnost, která měla pozitivní vliv na teplické hudební dění. Už krátce po jeho nástupu v tisku vyšly pochvalné kritiky na jeho dirigentské umění, které teplickému publiku poprvé představil 31. března 1922 na koncertě věnovaném památce J. Brahmsa. Dochoval se spis z roku 1932, ve kterém Wille rozdělil koncerty do čtyř skupin podle obsahové náročnosti, od níž se posléze měla odvíjet i cena vstupného. První kategorii zastupovaly koncerty lázeňské, jež měly sloužit k pobavení posluchačů a k navození lázeňské atmosféry v městských parcích. Do druhé skupiny Wille zařadil dělnické symfonické koncerty, jejichž hlavním úkolem bylo získat nové posluchače a jejichž program byl spíše populárně laděný. Dalším druhem koncertů byly lidové symfonické koncerty, které se zaměřovaly hlavně na provádění skladeb komorních a nebyly proto posluchačsky příliš náročné. Na vrcholu pak stály koncerty filharmonické, jež publiku představovaly závažná symfonická díla. Během tohoto období byla koncertní činnost orchestru velice bohatá. Konalo se až pět symfonických koncertů týdně. Na repertoáru se s převahou objevovala díla W. A. Mozarta, L. van Beethovena, R. Wagnera a R. Strausse. Do Teplic stále přijížděli věhlasní sólisté a dirigenti z celého světa. Na velkých hudebních projektech orchestr spolupracoval s teplickými pěveckými spolky či se sólisty a orchestrem divadla v Ústí nad Labem. Oscar Konrad Wille působil v Teplicích do roku 1938, tedy do doby, kdy se evropská politická situace již velmi dramatizovala a sled událostí jasně předvídal blížící se hrozbu v podobě druhé světové války.

V letech 1938 – 1945 činnost orchestru stále pokračovala, i když v mnohem menším rozsahu než v předešlých obdobích. Hudebním ředitelem a dirigentem se stal Bruno Schestak, jež se ve válečném období významně podílel na organizaci hudebního života v Teplicích. Orchester byl přejmenován na Městský orchestr lázeňského města Teplice-Šanov a na jeho repertoáru se často vyskytovala díla sudetoněmeckých autorů. Udržela se i spolupráce s teplickými pěveckými spolky a s městským orchestrem v Ústí nad Labem. Koncem tohoto období se v tisku ještě občas objevovaly pochvalné články na provedené koncerty, avšak hlavní pozornost byla věnována válečným událostem a kulturním zprávám se dostávalo mnohem menšího prostoru. V roce 1945 spolu s koncem druhé světové války skončila v souvislosti s uzavřením městského německého divadla i činnost teplického orchestru.

Během následujících tří let v Teplicích vystupovala hostující hudební tělesa. Během letní lázeňské sezóny účinkoval na kolonádních koncertech orchestr ústecko-karlovarské opery a na provádění symfonických koncertů byly do Teplic zvány jiné české orchestry.⁴³

3.2 Dějiny orchestru po roce 1945

K obnovení činnosti teplického orchestru došlo díky iniciativě ředitele hudební školy Aloise Sarauera a hudebního pedagoga Miloše Sedmidubského, kteří v lednu roku 1948 přednesli Místnímu národnímu výboru myšlenku znovuoobnovení lázeňského orchestru. O zřízení nového městského orchestru bylo oficiálně rozhodnuto dne 6. února 1948 na plenární schůzi Místního národního výboru. Již o dva týdny později se konaly konkurzy na místa hudebníků. Jelikož většina členů orchestru z předválečného období pocházela z německých rodin, které po skončení války musely opustit Sudety, dostavili se na konkurz převážně studenti Pražské konzervatoře a bývalí členové zrušeného lázeňského orchestru v Mariánských Lázních. První zkouška nového orchestru se uskutečnila již 2. března 1948 v prostorách teplického divadla. Funkci hlavního dirigenta zastával Miloš Sedmidubský, druhým dirigentem se stal Josef Vyskočil a pozice koncertního mistra byla svěřena Jaroslavu Černému. Na začátku této nové epochy teplického orchestru se ve funkci hlavního dirigenta vystříдалo hned několik umělců. Prvním byl již zmiňovaný Miloš Sedmidubský, který na tomto místě působil necelé dva měsíce. Od dubna do června 1948 se na pozici hlavního dirigenta objevil Bohuš Slzák, pod jehož řízením zazněl dne 25. dubna první koncert orchestru. Na doporučení komise, jež byla zřízena za účelem vybrání nejlepšího umělce, který by byl schopen smysluplně vést a stabilizovat nové

43 Kapitola zpracována podle : DIETZ, R. – PŘIBYLOVÁ, L. *Severočeská filharmonie Teplice. Historie a současnost*. 1. vyd. Teplice : Severočeská filharmonie Teplice, 2008.; PLEVKA, B. *Severočeské hudební kapitoly* 1. vyd. Teplice : Severočeské nakladatelství, 1983.; KOLEKTIV AUTORŮ, Severočeská filharmonie Teplice – jubilejní brožura Plzeň : Euroverlag, 1998

hudební těleso, byl do funkce šéfdirigenta 1. června 1948 jmenován Josef Hrnčír, absolvent Pražské konzervatoře. Bohužel ani on nesetřval na svém místě dlouho a již koncem roku 1948 požádal o ukončení své funkce. V době odchodu dirigenta Hrnčíře došlo k přejmenování orchestru na Městský symfonický orchestr Teplice.

Od 1. ledna 1949 působil na místě šéfdirigenta absolvent Pražské konzervatoře, žák Václava Talicha, Miloslav Bervíd. I přesto, že mladý dirigent zatím neměl mnoho zkušeností s vedením symfonického tělesa, počínal si ve své funkci velmi zdárně. Pod jeho vedením absolvoval orchestr své první mimoteplické koncerty. Zprvu se jednalo o koncerty pořádané v Ústeckém kraji, později začal orchestr vyjíždět i do vzdálenějších měst jako například do Pardubic, Náchoda či Hradce Králové. Orchester též navázal spolupráci s teplickou činohrou a také s Československým rozhlasem, který projevil zájem živě přenášet nedělní kolonádní koncerty v období lázeňské sezóny. V květnu roku 1949 byl název orchestru pozměněn na Krajský oblastní symfonický orchestr. Ještě v srpnu téhož roku však byl orchestr převeden do správy Krajského národního výboru a začal vystupovat pod názvem Krušnohorská filharmonie. Orchester se početně rozrostl na 50 členů a bylo tedy již možné provádět závažnější symfonická díla. Zásluha Miloslava Bervída spočívala především v tom, že v sezóně 1949-1950 zavedl abonentní koncerty, které následujícího roku rozdělil do dvou řad. Díky tomuto počínu orchestr získal stále posluchače. Na podzim roku 1949 se na místo druhého dirigenta dostal Miroslav Lebeda. Od února 1951 působil Miloslav Bervíd i ve funkci ředitele orchestru a v témže roce se po zařazení mezi státní symfonické orchestry opět změnil název tělesa na Krušnohorský symfonický orchestr. V roce 1953 vystřídal Miroslava Lebedu na pozici druhého dirigenta Josef Daniel, bývalý hráč na lesní roh z České filharmonie. Od roku 1954 se orchestr věnoval též činnosti výchovné v podobě koncertů pro školní mládež. Jejich účelem bylo zaujmout mladé publikum a motivovat je tak k pravidelným návštěvám koncertů, což mělo orchestru zajistit novou generaci stálých posluchačů. V tomto období se orchestr potýkal s problémem nedostatečného zázemí, které komplikovalo celý umělecký provoz. Z důvodu působení operetního souboru v teplickém divadle nemělo již město odpovídající prostory pro další umělecké těleso. Zkoušky orchestru se konaly v sále zkušebny ve Školní ulici, kde v dnešní době sídlí Státní okresní archiv, na generální zkoušku se orchestr přesouval do Velkého sálu divadla, kde se konaly všechny abonentní koncerty. Tato nepříznivá situace se vyřešila až začátkem 60. let, kdy se sídlem orchestru stal Zahradní dům.

Po Miloslavu Bervídovi, který v roce 1956 odešel do Mariánských Lázní, se novým uměleckým ředitelem a šéfdirigentem orchestru stal Bohumil Berka. V té době orchestr pořádal abonentní koncerty již nejen v Teplicích, ale také v Ústí nad Labem, Děčíně, Mostě a Chomutově. Velikou Berkovou zásluhou bylo vytvoření nové koncepce výchovných koncertů pro školy, které rozdělil podle posluchačské náročnosti do několika kategorií, z nichž každá byla určena jiné věkové skupině školní mládeže. V průběhu 60. let se pořádání výchovných koncertů stalo hlavní činností orchestru. Posluchačsky oblíbené byly též nově

zavedené večerní symfonické koncerty s průvodním slovem Mirko Očadlíka, Miroslava Barvíka či Václava Holzknechta. V roce 1957 začal orchestr spolupracovat se Staatliches Kulturorchester Pirna a dne 12. srpna se uskutečnil jeho první zahraniční koncert v saské Pirně. V rámci tehdejší socialistické propagandy se pod heslem „umění patří pracujícím“ pořádaly koncerty pro teplické strojírny a další severočeské závody. O tom, že koncertní činnost orchestru byla v této době velmi bohatá svědčí počet odehraných koncertů ročně, který se pohyboval kolem 160 produkcí. Během letní sezóny se konalo osm koncertů týdně. V roce 1957 odešel druhý dirigent Josef Daniel a jeho pozice zůstala po dobu jedné koncertní sezóny neobsazena. Během tohoto roku vystupovali jako stálí hosté orchestru dirigenti Alois Klíma, František Stupka a Zdeněk Košler. V říjnu roku 1958 se druhým dirigentem stal Boris Masopust, který do té doby řídil Armádní umělecký soubor v Praze. Ve své funkci působil Masopust jen do roku 1961, kdy se druhým dirigentem teplického orchestru stal Milivoj Uzelac. Ve stejném roce získal post koncertního mistra výborný houslista, bývalý koncertní mistr České filharmonie, Karel Šroubek. Již po roce odchází Milivoj Uzelac do Hudebního divadla v Karlíně a pozice druhého dirigenta se v Teplicích ujal Josef Svoboda, který bohužel 19. února 1963 tragicky zemřel. Na jeho místo nastoupil Martin Turnovský, který byl však již v listopadu 1963 vystřídán Liborem Peškem. V roce 1960 došlo k dalšímu přejmenování orchestru na Severočeský symfonický orchestr. V dubnu 1968 získal orchestr státní vyznamenání „Za vynikající práci“. Po umělecké stránce se orchestr v tomto období velmi rozvíjel. Jeho repertoár se díky dirigentu Berkovi rozšířil o skladby soudobých autorů, které byly teplickým publikem obvykle velmi dobře přijaty. Na konci 60. let začal orchestr vystupovat i v církevních prostorách v Oseku, Litoměřicích, Varnsdorfu či v Kladrubech u Plzně. Velice atraktivní záležitostí se pro posluchače stalo pořádání netradičních koncertů orchestru, jakým bylo například provedení Händlovy *Vodní hudby* na teplickém zámeckém rybníku dne 27. května 1967.

V roce 1969 zahájil svou uměleckou činnost na pozici druhého dirigenta Vladimír Válek, který se místa ujal po odchodu Libora Peška. Ve stejném roce se novými koncertními mistry stali Jaroslav Podlesný a Vlastimil Prosek. Do provozu a vedení orchestru zasáhla začátkem sedmdesátých let normalizace, jež způsobila výrazné organizační změny. Bohumil Berka byl krajskými orgány v roce 1970 odvolán z funkce ředitele a o rok později byl též odvolán Vladimír Válek z pozice druhého dirigenta. V říjnu roku 1972 byl do funkce ředitele jmenován Jaroslav Soukup. Bohumil Berka však s orchestrem dále spolupracoval jako jeho druhý dirigent až do roku 1985. Jaroslav Soukup měl silnou politickou podporu, které dokázal významně využít pro celkový prospěch orchestru. Zasloužil se o rozšíření orchestru na více než 70 hudebníků, modernizoval nástrojové vybavení a vybudoval nové zázemí pro jeho provoz. Vytvořil instituci, jež sdružovala sólisty a komorní soubory, kteří tak působili pod stejným vedením jako orchestr. Patřili k nim například houslista Boris Monoszon, klavírista Jan Novotný, Kocianovo kvarteto, Panochovo kvarteto či Nové pražské trio. Umělecká činnost orchestru

pokračovala v podobném duchu jako v předchozím období. Její hlavní náplní bylo pořádání abonentních, kolonádních a výchovných koncertů. Dále orchestr jezdil koncertovat do tehdejší NDR a v Praze pravidelně účinkoval na koncertech Svazu československých skladatelů. Byla navázána spolupráce s Československou televizí, která natočila se Severočeským symfonickým orchestrem několik symfonických a populárních koncertů. Od roku 1973 započala rekonstrukce Zahradního a plesového domu, ve kterém orchestr sídlil a zkoušel. V době rekonstrukce, jež trvala až do roku 1979, se zkoušky konaly v Malém sále městského divadla. Díky organizačním schopnostem Jaroslava Soukupa byla v roce 1979 zahájena výstavba Domu kultury s moderním koncertním sálem, který se měl stát ideálním zázemím pro symfonický orchestr.⁴⁴ V roce 1986 byla stavba dokončena a dne 5. listopadu se konalo slavnostní otevření Domu kultury, při kterém zazněla Smetanova *Má vlast* v provedení teplického orchestru, který v té době vystupoval pod novým názvem Severočeská státní filharmonie Teplice. V roce 1983 se díky uvolnění politické situace orchestru naskytla příležitost vyjet na první západoevropské turné. Jednalo se o třítydenní zájezd do Španělska, během kterého filharmonie provedla deset koncertů. Turné do Španělska se setkalo s velikým ohlasem a po dvou letech se zopakovalo. Během následujících let odjel orchestr také na turné po Sardinii a Sicílii.

V roce 1985 byl na základě konkurzu na místo druhého dirigenta přijat Jan Štván, který v této funkci vystřídal Bohumila Berku. V listopadu 1989 se členové filharmonie aktivně zapojili do protestů proti politickému režimu. Na koncertě, který se uskutečnil 23. listopadu, zazněla místo plánovaného programu česká hymna a Smetanova *Vltava*, po nichž následovala diskuze se studenty a pražskými herci, kteří se 17. listopadu účastnili pochodu na Národní třídě. Den poté byl na výroční schůzi tehdejšího ROH vyzván Jaroslav Soukup, aby rezignoval na místo šéfdirigenta. Jeho pozice se v prosinci ujal tehdejší druhý dirigent Jan Štván a zastupujícím ředitelem filharmonie se v květnu 1990 stal na několik měsíců Petr Macek, tehdejší člen kontrabasové skupiny orchestru. V říjnu téhož roku se uskutečnilo konkurzní řízení na místo řádného ředitele, na jehož základě byl do funkce jmenován Tomáš Ondrášek. Novinkou koncertní sezony 1990 - 1991 bylo, že členům orchestru byl dán prostor, aby se mohli teplickému publiku předvést také jako sólisté. Během této sezóny se sólově představili trumpetisté Tomáš Kareš a Jiří Skalic, koncertní mistr Nad'a Slavičková, první violista Miloš Studenovský a flétnisté Roman Zuber a Václav Matouš. Filharmonie v menší míře koncertovala v okolních městech a díky novým politickým podmínkám nově využívala možností k cestování do zahraničí.

Od října roku 1991 působil ve funkci šéfdirigenta Tomáš Koutník, který měl s vedením symfonického tělesa bohaté zkušenosti díky spolupráci s Janáčkovou filharmonií Ostrava, kde působil v letech 1983 až 1991. Na konci stejného roku odešel Tomáš Ondrášek z pozice ředitele Severočeské státní filharmonie a Tomáš Koutník se ujal i jeho

44 Viz kapitola 2.1

místa. Díky reorganizaci státní správy a zrušení krajů byla filharmonie převedena pod správu města Teplice, což s sebou přineslo řadu změn. Jednou z nich bylo zrušení pozice druhého dirigenta, filharmonii tedy po třech letech opustil Jiří Kubík, jež tuto funkci zastával. Došlo též ke zkrácení názvu orchestru na Severočeskou filharmonii Teplice. V roce 1995 se Tomáš Koutník vzdal pozice ředitele orchestru a zůstal pouze jeho dirigentem. Místo ředitele získal dlouholetý člen orchestru Jiří Malina, který měl s provozem orchestru nemalé zkušenosti, neboť v dřívější době zastával funkci vedoucího provozu filharmonie. Umělecká kvalita orchestru pod vedením Tomáše Koutníka značně stoupala, což se projevilo též větší návštěvností abonentních koncertů a také větším počtem tuzemských i zahraničních zájezdů. V září 1994 se uskutečnil za podpory teplické společnosti Glaverbel vyjimečný koncert, na kterém vystoupil slovenský tenorista Peter Dvorský. V témže měsíci natočila Severočeská filharmonie ve spolupráci se sborem ústecké univerzity Chorea Academica CD s dílem J. J. Ryby *Česká mše vánoční*. Jako sólisté na nahrávce spolupracovali Věra Páchová, Jarmila Markusová, Jiří Kleker a Jaroslav Mrázek. Během následujících dvou let natočila filharmonie pod vedením Tomáše Koutníka všechny symfonie Franze Schuberta. V této době se též zdárně rozvíjela spolupráce s německými umělci. Filharmonie pravidelně navštěvovala města Quakenbrück, Ludwigsburg a Ulm, kde účinkovala s tamními pěveckými sbory. V roce 1997 pak s předními německými sólisty nastudovala operu *Colas Breugnon* od Dmitrije Kabalevského, která byla publikem velmi kladně přijata a dočkala se devíti úspěšných repríz.

V roce 1997 vystřídal Tomáše Koutníka ve funkci šéfdirigenta mladý kanadský dirigent Charles Olivieri-Munroe, který byl v té době čerstvým absolventem Janáčkovy akademie múzických umění v Brně. O tři roky později došlo také ke změně ředitele Severočeské filharmonie Teplice, kterým byl 1. října roku 2000 jmenován Roman Dietz, jež tuto funkci zastává dodnes. Filharmonie se v té době potýkala s nedostatkem financí a bylo potřeba vybudovat nový management, který by dokázal pozvednout uměleckou i organizační činnost tělesa, navázat kontakty s tuzemskými i zahraničními agenturami a v neposlední řadě také získat větší počet stálých posluchačů pro abonentní koncerty. Již v následujícím roce se vedení orchestru podařilo uzavřít smlouvu s reklamní společností Propag, jež se stala jeho marketingovým partnerem. O vyšší návštěvnost koncertů se velkou měrou zasloužil šéfdirigent Charles Olivieri-Munroe, který vnesl nové impulsy do dramaturgie orchestru a díky svým zahraničním kontaktům přivedl do Teplic mnoho významných světových umělců. Za působení Olivieri-Munroa s orchestrem vystoupili například monacká princezna a klavíristka Caroline Murat, houslisté Maxim Vengerov a Shlomo Mintz, tenorista Jose Cerreras, klarinetistka Sharon Kam či violoncellista Misha Maisky. V tomto období filharmonie často koncertovala v Německu, Rakousku, Španělsku, Francii, Itálii, Belgii či Švýcarsku. V Teplicích pořádala několikrát do roka výchovné koncerty pro školy, na kterých spolupracovala s dirigentem Petrem Machkem. V roce 2007

vystoupila filharmonie po více jak dvaceti letech na samostatném koncertě pořádaném v rámci Mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro kde přednesla skladby, které byly inspirovány dílem Williama Shakespeara.⁴⁵ Ve stejném roce se začal orchestr podílet na projektu dirigenta Norberta Baxy s názvem Evropská hudební akademie, v rámci kterého se v průběhu července v Teplicích konaly dirigentské a pěvecké kurzy, kterých se zúčastnili převážně zahraniční studenti. Součástí těchto workshopů bylo nastudování dvou oper, které se prováděly v Krušnohorském divadle a jednotlivé árie zazněly i na večerních koncertech v Šanovské mušli. V následujícím roce se filharmonie podílela na projektu Flames of Classic, který zahrnoval 14 koncertů v největších německých kulturních centrech, na kterých zazněla díla významných světových skladatelů s doprovodem pyrotechnických a vizuálních efektů. Tyto produkce měly v Německu veliký úspěch a během následujících dvou let se opakovaly. Severočeská filharmonie provedla premiéru skladeb několika současných skladatelů. Jednou z nich bylo dílo *Novelty Concerto* od jazzového skladatele Tomáše Vejvody, ve kterém se sólového partu ujal houslista Pavel Šporcl. Druhým premiérováným dílem byla *Symfonie č. 1 „Písně o samotách“* Vladimíra Franze, která zazněla na závěrečném koncertě 40. ročníku Hudebního festivalu Ludwiga van Beethovena. Charles Olivieri-Munroe rád obohacoval dramaturgii filharmonie o netradiční díla, či celovečerní programy, které přilákaly na koncerty širší spektrum posluchačů. Jedním z nich bylo například provedení *Koncertu pro orchestr a stepaře* od Mortona Goulda, které se uskutečnilo 3. 5. 2012 a na kterém vystoupil stepař Tomáš Slavíček. Charles Olivieri-Munroe působil jako šéfdirigent Severočeské filharmonie Teplice po dobu sedmnácti let až do roku 2013. Mezi teplickými posluchači získal velikou oblibu a jeho jméno je dodnes se Severočeskou filharmonií úzce spojeno. V současné době s orchestrem nadále spolupracuje jako „čestný šéfdirigent“⁴⁶ a během koncertní sezóny provádí tři až čtyři abonentní koncerty.⁴⁷

45 Koncert nesl název *Shakespeare v hudbě*, program tvořily skladby: *Othello* A. Dvořáka, *Sen noci svatojánské* V. Trojana, *Mnoho povyků pro nic*, E. W. Korngolda a výběr ze svity *Romeo a Julie* S. Prokofjeva

46 Tato funkce byla vytvořena speciálně pro Olivieri-Munroa. V podstatě se jedná o funkci hlavního hostujícího dirigenta.

47 Kapitola zpracována podle : DIETZ, R. – PŘIBYLOVÁ, L. *Severočeská filharmonie Teplice. Historie a současnost*. 1. vyd. Teplice : Severočeská filharmonie Teplice, 2008.; PLEVKA, B. *Severočeské hudební kapitoly* 1. vyd. Teplice : Severočeské nakladatelství, 1983.; KOLEKTIV AUTORŮ, Severočeská filharmonie Teplice – jubilejní brožura Plzeň : Euroverlag, 1998

3.3 Současná činnost Severočeské filharmonie Teplice

3.3.1 Alfonso Scarano

Od 1. října 2013 působí jako hlavní šéfdirigent Severočeské filharmonie Teplice Ital Alfonso Scarano, který od ledna 2012 spolupracoval s orchestrem jako jeho hlavní hostující dirigent. V roli šéfdirigenta se představil teplickému publiku již 3. října zahajovacím koncertem nové sezóny, na kterém zazněla *Slavnostní předehra A dur, op. 96* Dmitrije Šostakoviče, *Concerto madrigal pro dvě kytary* od Joaquina Rodriga v podání maďarských sólistů - bratrů Petera a Zoltána Katonových, *Sinfonietta* Leoše Janáčka a na závěr Čajkovského *Slavnostní předehra 1812, op. 49*, na jejímž provedení se podílela i Ústřední hudba Armády ČR.

Alfonso Scarano se vzdělával v oboru dirigování na Konzervatoři Umberta Giordana ve Foggii, Konzervatoři Niccolò Piccinniho v Bari a na Accademii Musicale Pescarese. Dále studoval hru na trubku na Konzervatoři Tito Schipa v Lecce. V roce 1993 se zúčastnil soutěže Bottega International Conducting Competition v Teatro Comunale v Trevisu, kde získal 1. cenu, v roce 1997 se též umístil na 1. místě v soutěži Franco Capuana European Community Conducting Competition v Římě a v roce 2005 získal 2. cenu v 1. ročníku dirigentské soutěže Luigi Mancinelli International Conducting Competition v Teatro Comunale v Orvietu. Alfonso Scarano hostoval v mnoha prestižních italských i světových operních domech, kde účinkoval s mnoha významnými umělci i hudebními tělesy. V letech 2006 až 2008 působil jako hudební ředitel festivalu Toscana Opera Festival v Itálii, na kterém provedl téměř 50 představení oper Tosca, La Traviata, Madama Butterfly, Carmen a Lazebník sevillský. V Čechách se Scarano začal pohybovat od roku 2000, kdy navázal spolupráci s českým komorním orchestrem Virtuosi di Praga, se kterým vystupoval do roku 2010 jako hlavní hostující dirigent. V současné době pravidelně spolupracuje také s Moravskou filharmonií Olomouc či s Thajskou filharmonií v Bangkoku.⁴⁸

⁴⁸ Zpracováno podle: Alfonso Scarano: Životopis. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z: www.alfonsoscarano.com/biography/zivotopis/

3.3.2 Koncertní činnost

Umělecká činnost Severočeské filharmonie je i v dnešní době velmi bohatá a stále tvoří nejvýznamnější složku koncertního života města Teplice. Koncertní sezóna Severočeské filharmonie Teplice probíhá v období od začátku října do poloviny května. Během této doby provádí orchestr sedmnáct symfonických koncertů, jež jsou rozděleny do tří cyklů. Rozdělení do cyklů A a B se neřídí obsahem koncertů, jeho hlavním cílem je lepší organizace abonmá pro stálé posluchače. Obě tyto řady zahrnují sedm, dohromady tedy čtrnáct, koncertů. Další tři koncerty spadají do cyklu C, který je nazýván jako prémiový⁴⁹ a jeho program nejčastěji tvoří veliké vokálně-instrumentální dílo. Novinkou sezóny 2014 - 2015 je zavedení koncertního komorního cyklu K⁵⁰ do programu filharmonie. Na konec koncertní sezóny filharmonie plynule navazuje Hudební festival Ludwiga van Beethovena,⁵¹ v rámci kterého se orchestr prezentuje obvykle na pěti až sedmi symfonických koncertech. V průběhu letních měsíců pořádá filharmonie produkce pro lázeňské hosty v Zahradním době a také spolupracuje s Evropskou hudební akademií, s jejímiž studenty v Krušnohorském divadle každoročně uvádí jednu či dvě opery. Mimo tento běžný provoz se orchestr v Teplicích věnuje též činnosti výchovné a jednou do roka připravuje koncerty pro mladé publikum. Mimo provádění koncertů v Teplicích se filharmonie ve velké míře věnuje činnosti zájezdové. Orchestr též několikrát do roka pořádá mimořádné koncerty. Každoročně se koná například novoroční koncert či koncert absolventů dirigentských kurzů.

V poslední době se činnost Severočeské filharmonie zaměřuje také na propagaci orchestru mezi širšími vrstvami posluchačů. V roce 2014 navázala spolupráci s populárním zpěvákem Davidem Deylem, s nímž natočila CD a v letošním roce s ním vystoupila na populárně laděných či benefičních akcích v Karlových Varech a Praze. Filharmonie se také v prosinci zúčastnila vánočních produkcí v novém teplickém obchodním centru Fontána, kde provedla přibližně hodinový program s průvodním slovem Charlese Olivieri-Munroa.

3.3.3 Abonentní koncerty

S nástupem Alfonsa Scarana na pozici šéfdirigenta nastaly změny v dramaturgii filharmonických koncertů. Scarano přišel s myšlenkou provedení symfonického cyklu věnovanému jednomu významnému skladateli v průběhu jedné koncertní sezóny. V rámci

49 Vstupenky na koncertní cyklus C si mohou předplatit pouze držitelé abonentní vstupenky na cyklus A+B, nelze je předplatit pouze k cyklu A nebo B, ani jako samostatnou řadu.

50 Viz kapitola 3.3.4

51 Viz kapitola 5.1

sezóny 2014 - 2015 již tento záměr realizoval v podobě provedení všech čtyř symfonií Johanna Brahmsa a v následující sezóně plánuje Scarano nastudovat se Severočeskou filharmonií všechny symfonie Roberta Schumanna. Jeho záměrem je, aby byly symfonie jednoho autora vnímány jako celek, ne jako jednotlivá samostatná díla. Pro zachování kontinuity a stejnorodosti interpretační linie provádí s orchestrem tyto symfonické cykly sám Scarano.

Severočeská filharmonie se i nadále snaží nabídnout teplickému publiku atraktivní programy s atraktivními sólisty. V rámci letošní koncertní sezóny orchestr slavil Rok české hudby, a proto byla do programu převážně většiny koncertů zařazena alespoň jedna skladba českého autora. Na zahajovacím koncertě sezóny zazněla kromě tří Dvořákových *Slovanských tanců* a Straussova *Koncertu pro lesní roh č. 1 Es dur* v podání vítězky soutěže Mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro Kateřiny Javůrkové také suita z baletu *Romeo a Julie* od S. Prokofjeva, která byla do programu zařazena k příležitosti 450. výročí narození W. Shakespeara. Filharmonie během koncertní sezóny připomněla také 100. výročí úmrtí významného ruského skladatele A. N. Skrjabinu provedením jeho *Klavírního koncertu fis moll, op. 20*. Jako sólistka vystoupila česká klavíristka Slávka Pěchočová-Vernerová, orchestr řídil Stanislav Vavřínek. Z českých sólistů se v průběhu sezóny teplickému publiku představili například houslisté Gabriela Demeterová, Bohuslav Matoušek a Václav Hudeček, cellistka Dominika Weiss-Hošková, zpěvák Roman Janál, flétnistka Žofie Vokálková či varhaník Pavel Svoboda. Mezi významné body sezóny patřilo vystoupení Českého filharmonického sboru Brno, který přednesl pod řízením Charlese Olivieri-Munroa kantátu *Česká rapsodie* od Bohuslava Martinů, provedení vzácné Respighiho *Svity pro varhany* v podání Pavla Svobody či Schumannova *Koncertního kusu pro 4 lesní rohy a orchestr, op. 86* v podání Českého hornového kvarteta a v neposlední řadě také velkolepá *Symfonie č. 8* A. Brucknera, kterou s orchestrem nastudoval šéfdirigent Alfonso Scarano. Pro obzvláštění byl do programu zařazen netypický koncert, na kterém zazněl *Koncert pro alpský roh a orchestr* od Daniela Schnydera, který přednesl ruský virtuos na alpský roh Arkady Shilkloper. Koncert řídil Charles Olivieri-Munroe, jež v jeho druhé polovině s orchestrem provedl skladby Johna Williamse, Philipha Glasse, Aarona Coplanda, Richarda Rogerse a Johna Adamse. Z hostujících dirigentů se v letošní sezóně v Teplicích představili Oliver Dohnanyi, Norbert Baxa, Petr Vronský, Gudni Emilsson, Stanislav Vavřínek a Aldo Sisillo.

Díky kontaktům Alfonsa Scarana má teplické publikum možnost slyšet nové zajímavé sólisty. Prvním z těch, jež se teplickým posluchačům představili, byl italský klavírista André Gallo, který vystoupil na abonentním koncertě v únoru 2014, na němž zahrál *Koncert pro klavír G dur* a raritní *Koncert pro levou ruku D dur* od M. Ravela. V letošní koncertní sezóně vystoupil v Teplicích například italský houslista Edoardo Zosi, v jehož podání zazněl *Poem pro housle a orchestr, op. 25* E. Chaussona a *Introdukce a Rondo capriccioso pro housle a orchestr, op. 28* C. Saint-Saënsa.

V Teplicích již dlouhou dobu chyběl ucelený cyklus komorních koncertů, proto vedení s uměleckou radou Severočeské filharmonie rozhodlo o zavedení nové abonentní řady, která by přispěla k obohacení teplické kultury tímto druhem hudebních produkcí. V průběhu koncertní sezóny 2014 – 2015 se v sále Zahradního domu uskutečnilo sedm komorních koncertů, na nichž se představili převážně členové filharmonie v roli komorních či sólových hráčů. Zazněla zde například komorní díla W. A. Mozarta, L. van Beethovena, J. Brahmsa, A. P. Borodina, A. Rejchy, A. Vivaldiho, C. Monteverdiho, P. Castrucciho, G. F. Telemanna, B. Martinů a dalších. Prostor dostala nejen tradiční smyčcová a dechová komorní tělesa, ale také skupina bicích nástrojů, která se prezentovala na celém samostatném koncertě. Na posledním koncertě vystoupil s komorním orchestrem filharmonie jako host Valašský orchestr lidových nástrojů se svým uměleckým vedoucím Jiřím Kašparem. Obě tělesa sestavila společný program, v rámci kterého provedla pásmo lidových písní z Valašska a melodie na moravské, rumunské, bulharské a makedonské lidové motivy. Cyklus komorních koncertů se u teplického publika setkal s velkým zájmem, což se projevilo zcela plným hledištěm při většině produkcí. V příští koncertní sezóně Severočeské filharmonie budou opět tvořit komorní koncerty významnou část celkového programu a s největší pravděpodobností se tak stanou tradiční součástí teplického kulturního života.⁵²

3.3.4 Zájezdová činnost

Zájezdová činnost orchestru v posledních několika letech značně vzrostla. Orchester koncertuje ve všech regionech České republiky a v nemalé míře vyjíždí i do zahraničí.

Severočeská filharmonie pravidelně vystupuje v Obecním domě v Praze, kde se pořádají symfonické koncerty pro turisty. Program těchto koncertů tvoří obvykle Dvořákova *Symfonie č. 9 e moll „Z nového světa“* a nástrojový koncert či slavné operní árie, které přednášejí mladí zahraniční sólisté.

V posledních dvou letech se filharmonie prezentovala na Mezinárodním hudebním festivalu Český Krumlov, který se každoročně koná na přelomu července a srpna. V roce 2013 zde pod vedením Charlese Olivieri-Munroa doprovázela známého jihokorejského klavíristu Kun Woo Paika, který v prostorách Zámecké jízdárny českokrumlovského zámku přednesl *Klavírní koncert č. 3 d moll* Sergeje Rachmaninova. V druhé polovině koncertu filharmonie provedla symfonickou báseň *Šeherezáda* od Nikolaje Rimského-Korsakova. O rok později v podání Severočeské filharmonie, kterou řídil Tomáš Brauner, na stejném místě zazněla celá Smetanova *Má vlast*.

⁵² Zpracováno podle: Program koncertní sezóny Severočeské filharmonie Teplice 2014 – 2015; Rozhovor s Eliškou Bublíkovou a Františkem Bublíkem ze dne 5. 5. 2015

Ze zahraničních zájezdů převažují koncertní nabídky ze sousedního Německa. Filharmonie se v letošním roce představila německému publiku hned v rámci dvou projektů. Prvním z nich je hudebně taneční představení s názvem Gala Nacht, v rámci kterého provádí orchestr v komornějším obsazení s pěveckými sólisty melodie z německých operet a muzikálů za doprovodu tanečníků, kterými jsou převážně členové baletního souboru ústeckého divadla. S tímto představením se filharmonie v čele s dirigentem Norbertem Baxou prezentovala například ve městech Zwickau, Chemnitz, Potsdam, Cottbus, Würzburg, Hildesheim, Bayreuth, Jena a dalších. S dirigentem Norbertem Baxou jezdí Severočeská filharmonie koncertovat do Německa také s druhým projektem, kterým je velkolepý koncert, jehož první polovinu tvoří árie a sbory z oper G. Verdiho a v jeho druhé části zaznívá *Carmina Burana* od C. Orffa za doprovodu laserových a světelných efektů. Koncert je pořádán obvykle ve velkých kulturních halách a je určen zvláště pro publikum, jež není zvyklé pravidelně navštěvovat klasické symfonické koncerty.

V listopadu 2013 filharmonie překročila hranice Evropy a v rámci projektu Toyota Classics Tour 2013 podnikla dvoutýdenní koncertní turné po Asii. Orchestr byl rozdělen na dvě části, z nichž jedna zůstala v Teplicích, kde pokračovala v obvyklém koncertním provozu. Na zájezd bylo vypraveno čtyřicet hráčů, z nichž většina navštívila asijské země vůbec poprvé v životě. V rámci turné se filharmonie prezentovala ve Vietnamu, Kambodži, Malajsii a Bruneji. Jednalo se o organizačně velmi náročnou akci. Během celého zájezdu orchestr strávil téměř 50 hodin celkem ve dvanácti letadlech a několikrát se musel přizpůsobit několikahodinovému časovému posunu. Filharmonie v rámci turné provedla v čele s dirigentem Charlesem Olivieri-Munroem čtyři koncerty. Na koncertě v Jerudongu byla přítomna brunejská královská rodina, proto musela být celá produkce schválena cenzurní komisí, která posuzovala, zda jsou ženy vhodně oblečeny, zda hudba nezní příliš duchovně a zda jsou dodrženy všechny zvyklosti, které souvisí s uvítáním královské rodiny. Celý zájezd se obešel bez větších organizačních problémů a všechny produkce se u tamního publika setkala s velkým úspěchem.

Se svým novým šéfdirigentem podnikla Severočeská filharmonie již dva koncertní zájezdy do Itálie. V roce 2013 navštívila severoitalskou Modenu, kde provedla *Sinfoniettu* Leoše Janáčka, *Italské capriccio* a *Slavnostní předeheru 1812* od P. I. Čajkovského. V březnu 2015 orchestr podnikl zájezd do italských měst Treviglio a Undine, kde pod Scaranovým vedením přednesl *Vltavu* B. Smetany, *Kol Nidei* od M. Brucha, Čajkovského *Variace na rokokové téma pro violoncello* a *Symfonii č. 9 e moll* A. Dvořáka.⁵³

Severočeská filharmonie Teplice se jakožto jediný profesionální symfonický orchestr Ústeckého kraje díky své bohaté umělecké činnosti stává nejvýznamnější kulturní

53 Zpracováno podle: Rozhovor s Eliškou Bublíkovou a Františkem Bublíkem ze dne 5. 5. 2015; Severočeská filharmonie Teplice. [online]. [cit. 2015-06-01] Dostupné z: www.severoceskafilharmonie.cz

institucí celého severočeského regionu, jež sdružuje profesionální hudebníky. Velkou měrou přispívá k rozvoji hudebního života, který přesahuje jak hranice města Teplice a Ústeckého kraje, tak i celé České republiky.

4 Hudebně vzdělávací instituce

4.1 Základní umělecká škola Teplice

Základní umělecká škola Teplice vznikla z Hudební školy Viléma Kurze, která byla založena v roce 1926 z iniciativy klavíristy a pedagoga Aloise Sarauera, jež se stal jejím prvním ředitelem. V současné době je ZUŠ Teplice státní školou, jejímž zřizovatelem se stal v roce 2001 Ústecký kraj.

Současnou ředitelkou školy je Jiřina Němcová, pod jejímž řízením na škole působí celkem 46 aprobovaných pedagogů. ZUŠ Teplice poskytuje žákům vzdělání v hudebním, tanečním či výtvarném oboru. Výsledky své práce mohou žáci veřejně prezentovat formou koncertů, tanečních vystoupení a výstav, ke kterým škola využívá prostorů a sálů ZUŠ, Domu Kultury, Krušnohorského divadla, Konzervatoře Teplice, Lázeňského domu Beethoven a výstavních prostor teplického muzea. ZUŠ Teplice také spolupracuje se ZŠ s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovskou.

Žáci hudebního oboru ZUŠ Teplice se tak již od mládí aktivně podílejí na koncertním životě Teplicka. Účinkují na nejrůznějších městských kulturních akcích a slavnostech, účastní se různých soutěží a přehlídek a vystupují na spřátelených koncertech základních uměleckých škol v Ústeckém kraji.

Na teplické základní umělecké škole působí několik souborů různého nástrojového obsazení. Je zde několik souborů složených výhradně ze smyčcový nástrojů, fléten, kytar či rytmických nástrojů. V roce 2008 zde vznikl orchestr Gaudeamus, který je tvořen převážně žáky vyšších ročníků a zaměřuje se hlavně na interpretaci populární, jazzové, swingové a filmové hudby. Uměleckým vedoucím souboru je dlouholetý člen orchestru Severočeského divadla v Ústí nad Labem Martin Říhovský. Mimo školních akcí orchestr každoročně provádí koncert při Zahájení lázeňské sezóny a v létě vystupuje na kolonádním koncertě v Šanovské mušli. V loňském roce soubor uspořádal výchovné koncerty pro žáky mateřských škol, kde interpretoval melodie z českých pohádek a filmů pro děti.

Základní umělecká škola Teplice má veliký význam pro kulturní život města, neboť hudebně vzdělává mladou generaci a i když ne všichni její absolventi pokračují ve studiu na konzervatoři, Základní umělecká škola se výraznou měrou podílí na budování jejich vztahu k hudbě, v čemž spočívá její největší zásluha, neboť bez širokého spektra potencionálních milovníků a zájemců o hudbu, potažmo o kulturu vůbec, se hudební dění

ve městě může jen stěží rozvíjet.⁵⁴

4.2 Konzervatoř Teplice

4.2.1 Historie

Konzervatoř Teplice je jedinou vyšší odbornou školou poskytující hudební vzdělání v celém severočeském regionu. Historie jejího vzniku sahá do šedesátých let minulého století, kdy probíhal z iniciativy krajského školního inspektora Jaromíra Brože průzkum o počtu aprobovaných pedagogů základních uměleckých škol v Severočeském kraji. Z výsledků průzkumu bylo zjištěno, že téměř třetina učitelů neměla odborné hudební vzdělání. Jednou z hlavních příčin tohoto faktu byl nedostatek školních institucí, jež by hudební aprobaci poskytovaly. Jaromír Brož informoval o této situaci Ministerstvo školství a v roce 1970 získal povolení k založení konzervatoře.

Od září následujícího roku započala teplická konzervatoř svou činnost, nefungovala však jako samostatná instituce, ale ekonomicky i organizačně spadala pod správu Gymnázia Teplice. Pedagogický sbor konzervatoře tvořilo 13 odborných učitelů. Teplická konzervatoř od samého počátku poskytovala vzdělání také pro studenty při zaměstnání ve formě dálkového studia. V roce 1973 se konzervatoř oddělila od teplického gymnázia a stala se samostatnou institucí v čele s novým ředitelem Metodem Přikrylem a získala budovu v Českokobralské ulici, která byla rekonstruována a přizpůsobována potřebám konzervatoře až do roku 1975. Do jejího otevření probíhala výuka hlavních oborů v základní umělecké škole a výuka teoretických předmětů v prostorách teplického gymnázia.

V průběhu následujících let se konzervatoř rozrostla o další pedagogy a začala se zde vyučovat hra na všechny nástroje symfonického orchestru, bylo zde založeno pěvecké oddělení a rozšířilo se i oddělení lidových nástrojů. V současnosti čítá pedagogický sbor konzervatoře 38 profesorů hlavních oborů a 23 pedagogů teoretických a ostatních předmětů. Od roku 2012 umožňuje teplická konzervatoř studium popového zpěvu a hry na saxofon. V září 2015 by měl být nově otevřen také obor muzikálového zpěvu.

V letech 1977 - 1985 působil ve funkci ředitele konzervatoře Bohuslav Čížek. Po něm převzal vedení Milan Dlouhý, který stál v čele školy až do roku 1989. V roce 1990 se postu ředitele ujal Milan Kubík, který školu řídil až do roku 2013. V současné době

⁵⁴ Zpracováno podle: Základní umělecká škola Teplice: O nás. [online]. [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.zusteplice.cz/o-nas/>

funguje škola pod řízením Kateřiny Boudníkové, která byla na místo ředitelky konzervatoře vybrána na základě konkurzu v roce 2014.

Nyní teplická konzervatoř využívá ke svému provozu čtyři budovy. Jejím hlavním sídlem je budova s hlavním koncertním sálem v Českobratrské ulici, ke které byl v roce 2011 připojen sousední dům bývalého Feroxu, který konzervatoř odkoupila a zrekonstruovala. Zvětšil se tak počet tříd, přibyl nový koncertní sál, který nyní slouží také jako zkušebna školního orchestru a taneční sál, kterého využívají studenti pěveckého oddělení. Druhá budova se nachází v Kollárově ulici a sídlí zde část dechového a pěveckého oddělení. Dále konzervatoř využívá dvou budov v Chelčického ulici. Jedna funguje jako internát pro dojíždějící studenty a ve druhé probíhá výuka, nachází se zde jídelna, několik pokojů pro ubytování studentů a další koncertní sál.⁵⁵

4.2.2 Koncerty

Konzervatoř se snaží vybavit své studenty co největší koncertní praxí, aby se dokázali v hudebních oborech co nejlépe uplatnit, a také aby svou reprezentací přispěli k prestiži školy. Koncertní činnost školy je tedy velmi bohatá. Ve třech již zmiňovaných sálech probíhají každoročně vždy v období od března do konce května absolventské koncerty studentů posledního ročníku. Studenti mají také možnost zúčastnit se konkurzu o absolventský koncert se Severočeskou filharmonií či školním orchestrem, který se koná v sále teplického Domu kultury. Mimo absolventské koncerty se v hlavním sále konzervatoře pořádají třídní koncerty či recitály úspěšných studentů a vítězů soutěží. Pěvecké oddělení společně s instrumentálním doprovodem zde pořádá několikrát do roka představení pro děti a mládež. Studenti konzervatoře často vystupují také na různých vernisážích, oslavách, benefičních akcích či na koncertech v Lázeňském domě Beethoven. Významnými událostmi jsou též pro studenty koncerty školního sboru, symfonického orchestru či bigbandu, které se konají několikrát do roka.

4.2.3 Symfonický orchestr teplické konzervatoře

Již od samého počátku na konzervatoři působil houslový soubor pod vedením Zdeňka Kolářského, ze kterého vznikl díky rozšíření studijních oborů na konci 70. let studentský symfonický orchestr. Školní orchestr vedl profesor Jiří Portych, se kterým

⁵⁵ Zpracováno podle: KUBÍK, M. - ŽIŽKOVÁ, J. 35 let konzervatoře v Teplicích – jubilejní brožura Teplice, 2006.; ČÍŽEK, B. 10 let konzervatoře v Teplicích – jubilejní brožura Teplice, 1981

několikrát vystoupil na Festivalu Ludwiga van Beethovena. V 80. letech řídil symfonický orchestr teplické konzervatoře dirigent Bohumil Berka. Vedle symfonického orchestru fungoval na konzervatoři také komorní orchestr, se kterým pracoval profesor Josef Pražák. Od 90. let na konzervatoři vyučoval profesor Jan Valta, který se stal dirigentem školního orchestru. Za jeho působení dosáhl studentský orchestr největších úspěchů, koncertoval na různých místech České republiky, ale také třeba ve Švýcarsku, Holandsku a Německu. V roce 1995 natočil orchestr pod vedením Jana Valty CD s díly W. A. Mozarta a A. Dvořáka. V současné době přebírá vedení orchestru Valtův žák Jiří Knotte, který společně s ním již několik let orchestr řídil.

Orchestr teplické konzervatoře se v posledních letech potýká s nedostatkem hráčů, zejména na smyčcové nástroje. Do orchestru jsou tedy zapojeni i studenti nižších ročníků, kteří jsou ne vždy technicky zdatní natolik, aby zvládli nastudovat party závažných symfonických děl. K tomuto faktu tedy musí vedoucí orchestru při výběru repertoáru přihlížet. Programy koncertů nejčastěji tvoří díla W. A. Mozarta, J. Haydna, A. Vivaldiho, A. Corelliho, G. F. Händela, F. Schuberta, C. Saint-Saënsa. Problém nedostatku hráčů bývá většinou řešen pozváním výpomocí z řad profesorů či absolventů školy. V průběhu roku se konají obvykle tři velké koncerty orchestru v hlavním sále Domu kultury. Mimo symfonické skladby na nich orchestr také doprovází sólisty, kterými jsou umělecky nejvýraznější studenti konzervatoře. Na adventním koncertě provádí orchestr konzervatoře již tradičně *Českou mši vánoční* J. J. Ryby společně se školním sborem, který je posílen členy teplických amatérských sborů⁵⁶ a sólisty, jimiž jsou studenti či profesori konzervatoře a sólisté Severočeského divadla opery a baletu v Ústí nad Labem. I přes to, že v adventním čase provádí v Domě kultury *Českou mši vánoční* i Severočeská filharmonie, sál bývá obvykle na obou koncertech plně obsazen. Orchestr konzervatoře v minulosti každoročně zahajoval ples teplické konzervatoře, který se konal v Krušnohorském divadle. Z této tradice bohužel z důvodu rostoucího nájemného velkého sálu divadla sešlo, ale produkci symfonického orchestru nahradil koncert školního bigbandu.

Symfonický orchestr konzervatoře hrává také na většině školních oslav. Jednou z nejvýznamnějších událostí konzervatoře je výročí jejího založení, na které se vzpomíná každých pět let. V roce 2011 oslavila konzervatoř výročí čtyřiceti let existence. V rámci oslav probíhal celou sobotu kulturní program v hlavní budově konzervatoře a večer se v Domě kultury uskutečnil koncert velkého symfonického orchestru, jež byl konkrétně pro tuto událost sestaven ze studentů, pedagogů a čerstvých i nejstarších absolventů teplické konzervatoře. Do orchestru zasedli například koncertní mistr Symfonického orchestru Českého rozhlasu Vlastimil Koblí, člen skupiny prvních houslí České filharmonie Zdeněk Starý, vedoucí skupiny fléten Pražské komorní filharmonie Jiří Ševčík, klarinetista a pedagog Vysoké umělecké školy ve švýcarském Luganu Milan Řeřicha, první trumpetista

56 Více o teplických sborech viz kapitola 6

orchestru FOK a Symfonického orchestru Českého rozhlasu Marek Zvolánek, vedoucí skupiny fagotů Symfonického orchestru Českého rozhlasu Milan Muzikář a mnoho dalších. Těleso, jež čítalo téměř devadesát hráčů účinkovalo pod názvem „Orchestr snů“, a předneslo dne 11. června pod řízením dirigentů Jana Valty, Jiřího Knotteho a Marka Štryncla *Předehru k operetě Netopýr* J. Strausse, Dvořákův *Karneval* a *Slovanské tance* č. 8, 10 a 15, na závěr koncertu zaznělo *Bolero* od M. Ravela.⁵⁷

Stálý komorní orchestr již na konzervatoři v dnešních dnech nefunguje. S iniciativou o jeho nové založení přišel v roce 2007 profesor konzervatoře a zároveň člen Severočeské filharmonie Jan Doskočil. Nemělo se ovšem jednat o čistě studentské těleso, které by žáci navštěvovali v rámci svého studijního plánu. Komorní orchestr měl být tvořen členy Severočeské filharmonie a studenty vyšších ročníků konzervatoře. Doskočilovi se podařilo orchestr sestavit a ten pod názvem *Ecce Harmonia* provedl 22. května koncert v malém sále Krušnohorského divadla. V jeho podání vyslechlo teplické publikum Dvořákovu *Serenádu E dur pro smyčcové nástroje, op. 22, Braniborský koncert č. 4 G dur* J. S. Bacha a *Introdukci a Rondo capriccioso* od C. Saint-Saënsa. Jako sólista vystoupil Jan Valta jr., jež působil zároveň jako koncertní mistr tělesa. Koncert se sice setkal s kladnými ohlasy publika, činnost orchestru tím ale bohužel skončila, neboť v září téhož roku nastoupil Jan Doskočil do funkce zástupce ředitele konzervatoře a z časových důvodů již nepokračoval v organizaci tohoto komorního tělesa.

4.2.4 Bigband teplické konzervatoře

V roce 2008 byl na teplické konzervatoři založen z iniciativy studentů žesťového oddělení školní bigband, jehož řízení se ujal profesor Miroslav Polák. O rok později vedení tělesa převzal Lukáš Čajka, který jej řídí dodnes. Lukáš Čajka významně přispěl k rozvoji tělesa, dodal souboru nové notové materiály a snažil se o rozšíření jeho koncertní činnosti. Úroveň vokální složky bigbandu se výrazně zvedla s otevřením oboru popový zpěv, jehož studenti mají k swingovému pěveckému stylu blíže než studenti klasického zpěvu, kteří s bigbandem účinkovali v dřívějších letech.

Školní bigband pravidelně vystupuje na Plese teplické konzervatoře, Zahájení lázeňské sezóny, na koncertech pro lázeňské hosty v Šanovské mušli⁵⁸, promenádních koncertech v Ústí nad Labem či na koncertech pro základní umělecké školy. Bigband se v roce 2009 zúčastnil festivalu Sjezd swingařů v České Lípě a o rok později soutěžního

57 Zpracováno podle: Teplický deník: Konzervatoř Teplice slaví narozeniny. [online]. [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: http://teplicky.denik.cz/zpravy_region/konzervator-teplice-slavi--narozeniny20110610.html; Výroční zpráva Konzervatoře Teplice ze školního roku 2010/2011

58 Viz kapitola 5.3

Festivalu v České Kamenici, odkud přivezl první cenu.

Repertoár Bigbandu teplické konzervatoře tvoří převážně skladby amerických swingových orchestrů Glenna Millera, Duka Ellingtona, Bennyho Goodmanna či Counta Basieho, dále kusy moderních jazzových autorů Dizzi Gillespieho, Chicka Coreya, Quinci Jonese a též skladby a aranže českých skladatelů jako Jaroslav Ježek, Josef Vejvoda nebo Karel Krautgartner.⁵⁹

4.2.5 Soutěže

Konzervatoř Teplice byla vždy jednou za tři roky Ministerstvem školství pověřena organizací Soutěžní přehlídky konzervatoří ČR ve hře na smyčcové nástroje. Poslední ročník soutěže, který se konal v Teplicích se uskutečnil v roce 2008, pořádání následující přehlídky se ujala Pražská konzervatoř. Jednalo se o organizačně velmi náročnou akci. Při soutěži bylo využíváno všech sálů konzervatoře, koncertního sálu Základní umělecké školy a velkého sálu Domu Kultury, ve kterém se konal závěrečný koncert vítězů. Škola zajišťovala ubytování a stravu pro účastníky i porotce soutěže.

Od roku 2009 pořádá každoročně Konzervatoř Teplice celonárodní soutěžní přehlídku mladých interpretů hrajících na zobcové flétny s názvem Teplické Flautohry. Soutěž je určena pro žáky základních uměleckých škol a amatérské hráče, kteří se mohou účastnit v kategoriích sólové či souborové a komorní hry. Porota se skládá z profesorů konzervatoří.

V březnu 2015 teplická konzervatoř hostila 3. ročník mezinárodní klarinetové soutěže Czech Clarinet Art. Hlavním organizátorem soutěže je přední český klarinetista Milan Řeřicha, který absolvoval na teplické konzervatoři a nyní působí jako pedagog na Vysoké umělecké škole v Luganu. Porotu tvořili světově uznávaní sólisté a pedagogové prestižních hudebních škol, pozvání přijali například Sergio Delmastro, Paolo Beltramini, Aleksandar Tasić, John Cipolla a další. Na závěr soutěže se konal koncert vítězů za doprovodu Symfonického orchestru teplické konzervatoře pod řízením Jiřího Knotteho.

Na konzervatoři probíhá každoročně interní soutěž studentů klavírního oddělení. Soutěž je členěna podle ročníků do tří kategorií, stejně jako je tomu u soutěže konzervatoří. V porotě zasedá vedoucí a pedagogové klavírního oddělení. Ve večerních hodinách se na sále konzervatoře koná koncert vítězů.

Konzervatoř Teplice výraznou měrou přispívá k zvelebení kulturního života města i celého severočeského regionu, a to jak svou vlastní koncertní činností, tak především

⁵⁹ Zpracováno podle : Konzervatoř Teplice: Školní bigband. [online]. [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: http://www.konzervatorteplice.cz/oddeleni/skolni_bigband/

vzděláváním mladých umělců, jež nalézají často uplatnění jako hráči orchestrů či Concert Life in Teplice in Bohemia pedagogové uměleckých škol a významně se tak podílí na vytváření budoucnosti severočeského hudebního života.⁶⁰

⁶⁰ Zpracováno podle: Výroční zprávy Konzervatoře Teplice z roků 2007/2008, 2008/2009; Litoměřický deník: Nejlepší hráči na klarinet se utkají v Teplicích. [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://litomericky.denik.cz/z-regionu/nejlepsi-hraci-na-klarinet-se-utkaji-v-teplicich-20150214-hm6p.html>; Konzervatoř Teplice. [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.konzervatorteplice.cz/>

5 Festivaly, slavnosti a pravidelné kulturní akce

5.1 Hudební festival Ludwiga van Beethovena

Od padesátých let minulého století se v Teplicích vytvořila tradice letních koncertů, které se konaly na novém koncertním pódiu v prostorách nádvoří teplického zámku, které zde bylo vybudováno přímo členy Krušnohorské filharmonie za účelem zviditelnění orchestru a zlepšení jeho pracovních podmínek. V roce 1956 bylo v rámci těchto koncertů provedeno všech devět Beethovenových symfonií, které tak měly připomenout pobyt významného skladatele ve zdejších lázních. V následujících letech se již stalo zvykem zařadit do programu letních koncertů několik Beethovenových skladeb, čímž došlo k vytvoření tradice, jejímž vrcholem byl vznik významného teplického hudebního festivalu.

V roce 1964 se pod názvem Dny Ludwiga van Beethovena konal první ročník festivalu. Probíhal po dobu sedmi dní, během kterých se uskutečnily dva koncerty symfonické, jeden komorní a další doprovodné akce, které se týkaly Ludwiga van Beethovena a jeho pobytu v teplických lázních. Oba symfonické koncerty se konaly v prostorách Krušnohorského divadla a účinkoval na nich Severočeský symfonický orchestr pod vedením Bohumila Berky a Libora Peška. Na koncertech zazněly hned tři Beethovenovy symfonie a *Klavírní koncert č. 1 C dur*. Na komorním koncertě, pořádaném v rokokovém sále teplického muzea, bylo možné slyšet Beethovenovy klavírní sonáty *d moll, op. 31 a cis moll, op. 27 „Měsíční svit“* v podání teplického rodáka Františka Maxmiliána. V rámci prvního festivalového ročníku byla slavnostně otevřena Pamětní síň Ludwiga van Beethovena v přílehlých prostorách teplického muzea a dále byla vytištěna studie Bohumila Plevky *Beethoven v Teplicích 1811, 1812*.

Od roku 1966 byl festival pořádán pod novým názvem Hudební festival Ludwiga van Beethovena. Počet koncertů pořádaných v rámci festivalu vrostl na dvojnásobek. Ke koncertům prováděným v Teplicích přibyl další komorní koncert, který se konal v nedalekém Duchcově, kam Beethoven během svého teplického pobytu v roce 1812 také zavítal. Další novinkou tohoto ročníku bylo i pozvání mezinárodního hostujícího tělesa, kterým byla Drážďanská filharmonie, jež zakončila celý festival závěrečným koncertem, na kterém pod vedením šéfdirigenta Horsta Försra přednesla Beethovenova díla, konkrétně *Symfonii č. 2 D dur, Symfonii č. 5 c moll, „Osudovou“* a dvě *Romance pro housle a orchestr G dur a F dur*. Sóla přednesl Walter Hartwich, koncertní mistr Drážďanské filharmonie. V tomto roce byla u příležitosti festivalu vydána další publikace Bohumila Plevky *Beethoven a Goethe*, ve které se autor zabývá vztahem obou umělců a

jejich seznámením v teplických lázních.

Jelikož se během jarních měsíců v Teplicích konalo několik větších kulturních akcí, bylo v roce 1968 rozhodnuto o přesunutí pořádání Hudebního festivalu Ludwiga van Beethovena na začátek října. Během tohoto ročníku byla v chrámové lodi oseckého kláštera provedena hudebně i organizačně velmi náročná *Missa solemnis* od Ludwiga van Beethovena. Jednalo se o významnou událost jak pro celý Ústecký kraj, tak i pro umělce samotné, neboť je toto dílo pro svou interpretační náročnost uváděno jen velmi zřídka. Organizační obtížnost provedení tak velikého díla způsobil i fakt, že se akce konala mimo Teplice. „*Bylo nutno technicky připravit koncertní prostor pro účinkování orchestru, sboru a sólistů, dořešit akustické problémy, zajistit vyhřívání kostela vhněním teplého vzduchu a zorganizovat autobusovou dopravu návštěvníků do Oseka.*“⁶¹ Díky dobré propagaci v celém Severočeském kraji byl o koncert veliký zájem a chrámový prostor byl zcela zaplněn obecnstvem v počtu přes 1200 lidí. Na koncertě účinkoval Severočeský symfonický orchestr pod vedením Eduarda Fischera a Český pěvecký sbor. Sólových partů se ujali Jaroslava Vymazalová, Marie Mrázová, Jan Hlavsa a Dalibor Jedlička. Koncert byl velice oceněn dobrými ohlasy v tisku i rozhlase. Jednalo se bezpochyby o jednu z největších a nejvýznamnějších akcí v dějinách tohoto hudebního festivalu.

V šestém festivalovém ročníku v roce 1969 došlo k další změně oproti předchozím ročníkům. Poprvé festival zahajovalo jiné symfonické těleso než Severočeský symfonický orchestr, a to Symfonický orchestr hlavního města Prahy FOK. Orchestr přijel z Prahy se svým šéfdirigentem Václavem Smetáčkem a před teplickým publikem zahrál Beethovenovu předehru *Egmond*, 2. klavírní koncert a Dvořákovu *Symfonii č. 8 „Anglickou“*. V příštích letech se stalo tradicí, že na zahajovacím koncertě festivalu vystupoval hostující orchestr. Z českých orchestrů Teplice přivítaly například Českou filharmonii, Symfonický orchestr Československého rozhlasu Praha, Karlovarský symfonický orchestr, Moravskou filharmonii Olomouc, Státní filharmonii Brno či Plzeňský rozhlasový orchestr. Ze zahraničních těles pak do Teplic zavítal Symfonický orchestr rozhlasu v Kolíně nad Rýnem, Drážďanská filharmonie, Slovenská filharmonie a celá řada komorních orchestrů.

V roce 1970 měl festival velmi slavnostní charakter z důvodu 200. výročí narození Ludwiga van Beethovena. V rámci tohoto ročníku vyšla další publikace Bohumila Plevky s názvem *Teplické skladby Ludwiga van Beethovena* a byla též slavnostně provedena opera *Fidelio* v nastudování souboru Státního divadla Zdeňka Nejedlého z Ústí nad Labem. 9. ročník festivalu byl zajímavý tím, že jeho zahájení se konalo v zámecké zahradě, kde byla odhalena Beethovenova busta,⁶² která tak měla připomínat místo, kde se Beethoven

61 PLEVKA, B. *Almanach hudebního festivalu Ludwiga van Beethovena Teplice 1964-1984*. Teplice: Kulturní a společenské středisko, 1984. s. 18

62 Plastiku vytvořil výtvarník M. Kyselka. Původně bronzová busta byla v roce 2002 nahrazena kamennou.

v roce 1812 údajně setkal s rakouskou císařovnou. Do festivalu časem začaly pronikat i netradiční programy, které vybočovaly z obvyklé koncertní linie, přinášely tak zpestření a přilákaly i více zájemců. Prvním z těchto nevšedních programů, bylo vystoupení mexické tanečnice a hráčky na kastaněty Sonji Ameliové, která se svou doprovodnou kapelou interpretovala skladby J. S. Bacha, P. de Sarasateho, A. Vivaldiho, F. Mendelssohna-Barholdyho, I. Albénize a dalších.

V následujících letech probíhal festival ve stejné podobě a nedošlo k dalším zásadním organizačním změnám. Během 40 let konání festivalu se v Teplicích představilo více jak 30 orchestrů, 60 komorních souborů a téměř 180 sólistů z Čech, Německa, Francie, Itálie, Polska, Bulharska, Rumunska, Maďarska, Jugoslávie, Švédska, Velké Británie, Japonska, Turecka, Izraele, Kuby, Mexika a USA.⁶³

Pro organizaci festivalu byl zlomový 40. ročník, který se konal v roce 2004. Jeho pořádáním byl městem nově pověřen management Severočeské filharmonie Teplice, kterému tak mimo běžný provoz orchestru přibyla ještě práce na dramaturgii a přípravě festivalu. Termín jeho konání byl opět přesunut na konec jarního období a rozšířil se počet pořádaných koncertů i počet koncertních míst do celého Ústeckého kraje. Festival Ludwiga van Beethovena se v roce 2004 stal členem Asociace hudebních festivalů,⁶⁴ čímž se zařadil mezi nejvýznamnější hudební festivaly pořádané v České republice a navázal také spolupráci s Festivalem Mitte Europa.⁶⁵ V rámci festivalu bylo nově uspořádáno 17 koncertů, z nichž čtyři byly symfonické a ostatní komorní, celkem v 10 severočeských městech. Na závěrečném koncertě jubilejního 40. ročníku uvedla Severočeská filharmonie pod řízením dirigenta Milana Svobody premiéru *Symfonie č. 1 „Písně o samotách“* soudobého skladatele Vladimíra Franze, která přilákala pozornost tisku i odborné kritiky. Deník Právo o symfonii napsal: „*Franzova hudba rozdělila posluchače na dva nesmiřitelné tábory nadšených příznivců a opovrhujících odborníků. Důležité je, že je nenechává lhotejné.*“⁶⁶

V Teplicích nadále vystupovaly soubory a sólisté z celého světa. V roce 2006 se v rámci festivalu teplickému publiku představil světově uznávaný violoncellista Misha Maisky se svými dětmi Shaschou a Lilly a za doprovodu Severočeské filharmonie společně přednesli Beethovenův *Trojkoncert pro housle, violoncello a klavír C dur*. O dva roky později na festivalu vystoupila světově známá klarinetistka izraelského původu Sharon Kam. Bohatý na proslulé umělce byl ročník s pořadovým číslem 45. Na zahajovacím

63 Zpracováno podle: PLEVKA, B. *Almanach hudebního festivalu Ludwiga van Beethovena Teplice 1964-1984*. Teplice: Kulturní a společenské středisko, 1984

64 Asociace hud. fest. byla založena v roce 1996 jako profesní sdružení pořadatelů nejvýznamnějších českých hudebních festivalů klasické hudby.

65 Česko-německý kulturní projekt v příhraničním regionu

66 DIETZ, R. – PŘIBYLOVÁ, L. *Severočeská filharmonie Teplice. Historie a současnost*. 1. vyd. Teplice: Severočeská filharmonie Teplice, 2008. s. 95

koncertě účinkovali se Severočeskou filharmonií tři významní sólisté operního domu La Scala - Fulvio Oberto, Giovanni Guagliardo a Annamaria Popescu, v jejichž podání si mohlo publikum vyslechnout známé árie z děl nejvýznamnějších světových operních skladatelů. 45. festivalový ročník vyvrcholil závěrečným koncertem, na kterém vystoupil proslulý houslista Shlomo Mintz, který v jeho první polovině přednesl *Houslový koncert e moll* od Felixe Mendelssohna-Bartholdyho a v druhé polovině se představil v roli dirigenta a provedl se Severočeskou filharmonií Beethovenovu *Symfonii č. 6 „Pastorální“*. Také 46. ročník festivalu přivedl do Teplic hned dva umělce světově proslulých jmen. Na zahajovacím koncertě řídil Severočeskou filharmonii dirigent Maxim Šostakovič, syn Dmitrije Šostakoviče. Pod jeho vedením zazněla předehra k opeře *Rienzi* od Richarda Wagnera, Čajkovského *Houslový koncert D dur*, který přednesla výborná korejská houslistka Sang-Hee Cheong a druhá polovina koncertu patřila opět Beethovenově hudbě, konkrétně *Symfonii č. 8 F dur*. Na závěrečném koncertě tohoto festivalového ročníku si mohlo publikum vyslechnout Mozartův *Klavírní koncert č. 12 A dur* v podání Vovky Ashkenazyho, syna slavného pianisty Vladimira Ashkenazyho. Další významnou hudební osobností, která se představila teplickému publiku byl přední světový flamencový kytarista Carlos Piñana, který vystoupil hned v rámci dvou festivalových ročníků. V roce 2012 přednesl na zahajovacím symfonickém koncertě za doprovodu Severočeské filharmonie a perkusisty Miguela Ángela Orena svou skladbu *El cuidado de una esencia* a o dva roky později, v rámci jubilejního 50. ročníku festivalu, účinkoval na komorním koncertě v oseckém klášteře, kde společně s perkusistou Michaellem Cábou prezentoval flamencovou hudbu. Tentýž festivalový ročník nabídl teplickému publiku další nevšední kulturní událost: jeho zahajovací koncert patřil sólistům Broadway Theatre New York, kteří přednesli spolu se Severočeskou filharmonií pod řízením Randalla Craiga Fleischera melodie slavných amerických muzikálů.⁶⁷

V rámci letošního 51. ročníku Hudebního festivalu Ludwiga van Beethovena se uskutečnilo celkem 5 symfonických a 13 komorních koncertů a do Ústeckého kraje opět zavítala řada významných umělců a komorních těles. Jako sólisté vystoupily na symfonických festivalových koncertech například švédský klavírista Carl Pettersson, houslista Pavel Šporcl či mezzosopranistka Dagmar Pecková. Z renomovaných komorních souborů se představily například Camerata Janáček, České noneto, Ensemble Variabile či Compania di Punto.

Hudební festival Ludwiga van Beethovena je logickým dovršením hudebních tradic lázeňského města, které jsou zosobněny v postavě Ludwiga van Beethovena, jež svou návštěvou ovlivnil hudební minulost i přítomnost Teplic.

67 Zpracováno podle: DIETZ, R. – PŘIBYLOVÁ, L. *Severočeská filharmonie Teplice. Historie a současnost*. 1. vyd. Teplice : Severočeská filharmonie Teplice, 2008; Festivalové brožury z let 2004 – 2015; Severočeská filharmonie Teplice: Hudební festival Ludwiga van Beethovena. [online]. [cit. 2015-05-24]. Dostupné z: <http://www.severoceskafilharmonie.cz/index.php/cs/monitoring-festival.html>

5.2 Zahájení lázeňské sezóny

Největší kulturní událostí roku je v Teplicích slavnostní zahájení lázeňské sezóny, které se koná během posledního květnového víkendu. Jedná se o největší městskou venkovní slavnost pořádanou v České republice, na kterou je možné zavítat volně bez výběru vstupného. Do Teplic proto během víkendu přijíždí tisíce návštěvníků z jiných měst a ulice města jsou přeplněny lidmi.

Slavnost se váže k roku založení teplického benediktinského kláštera, od něhož se vztahuje pořadové číslo lázeňské sezóny. První slavnostní zahájení lázeňské sezóny se uskutečnilo v roce 1946, v rámci kterého vystoupil v lázeňském parku Symfonický orchestr FOK pod řízením dirigenta Václava Smetáčka. V té době se slavnost konala na začátku května a zahrnovala pouze symfonický koncert a případně několik menších produkcí teplických pěveckých těles a komorních souborů. Podoba velké městské slavnosti se rozvíjela od 90. let minulého století, kdy se organizační iniciativy chopila skupina nadšenců z teplického reklamního a grafického studia a za podpory teplické radnice uspořádala městskou slavnostní akci s bohatým kulturním programem. Postupem času se termín konání akce ustálil na posledním květnovém víkendu a značně se zvýšil počet hudebních produkcí a dalších doprovodných akcí.

Slavnost každoročně zahajuje historický průvod v kostýmech, který prochází v sobotu ráno centrem města, a následné svěcení léčivých pramenů. Během sobotního dopoledne probíhají v prostorách před Domem kultury porcelánové trhy. Velké dobové tržiště s ukázkami starých řemesel se nachází na Zámeckém náměstí, kde probíhá po celé dva dny doprovodný program, který obstarávají nejrůznější kejklíři, ochotníci v historických kostýmech a středověká či lidová kapela. Ve všech parcích a zámecké zahradě se celý víkend pořádají soutěže a zábavné programy pro děti. Na zahájení lázeňské sezóny je dán prostor také tanečním kroužkům z teplického Domu dětí a mládeže, žákům Základní umělecké školy, Bigbandu teplické konzervatoře či místním hudebním skupinám a souborům. Slavnost tradičně vrcholí v sobotu večer koncertem hlavního hosta, kterým bývá obvykle mediálně známá osobnost či kapela, a následujícím velkolepým ohňostrojem.

V současné době je během zahájení lázeňské sezóny po městě rozestaveno pět koncertních pódíí, na kterých se celé dva dny střídají interpreti nejrůznějších hudebních směrů. Převážná většina pozvaných hudebníků se zabývá nonartificiální oblastí hudby. Mimo hlavní venkovní pódia se však konají přidružené kulturní akce v prostorách kostelů, muzea či terasy kavárny Zámeckého domu, kam je možné zavítat i na produkce teplických amatérských sborů či instrumentálních komorních těles, sestavených ze studentů konzervatoře či členů teplické filharmonie. V sobotu večer se ve Velkém sále Krušnohorského divadla tradičně koná koncert Severočeské filharmonie pro teplické

hodnostáře a sponzory slavnosti, který však není široké veřejnosti přístupný. Během několika posledních let bylo na slavnostním zahájení sezóny možné teplickou filharmonií vidět a slyšet na scéně U Ptačích schodů, která byla v minulosti též nazývána jako Velká scéna. Posledně tak tomu bylo v roce 2014, kdy filharmonie zahrála před velmi početným publikem úpravy skladeb z repertoáru rockových kapel Deep Purple, Pink Floyd, U2, Led Zepelin a Queen. Koncert řídil německý dirigent Friedemann Riehle a o vokální složku se postaraly sólistky Markéta Pouličková, Nikoleta Spalasoá a Tereza Hálová.⁶⁸

Pořadatelem Zahájení lázeňské sezóny je město Teplice, které ji z části financuje. Další náklady pokrývají partneři a sponzoři a nemalou finanční částí také přispívají prodejci a provozovatelé atrakcí. Dramaturgii hudebních produkcí sestavuje management Domu kultury, který je hlavním organizátorem akce.⁶⁹

5.3 Kolonádní koncerty

V teplických parcích se od nepaměti konaly nejrůznější hudební produkce, jež zpříjemňovaly pobyt lázeňským hostům a navozovaly kulturní atmosféru lázeňského prostředí. Tradiční záležitostí lázeňských měst je pořádání kolonádních koncertů. Teplice v tomto směru nejsou žádnou výjimkou. Jak již bylo uvedeno, v minulosti byla hlavním aktérem těchto koncertů lázeňský orchestr, ze které vznikla Severočeská filharmonie Teplice, jež v tradici kolonádních venkovních produkcí pokračovala. Po přesunutí letních koncertů orchestru do Zahradního domu v roce 2010 byl prostor Šanovské mušle⁷⁰, ve kterém se tyto koncerty obvykle pořádaly, přenechán produkcím různých souborů a kapel z Teplic a okolí. Šanovská mušle se od začátku června až do konce srpna rozeznívá vždy v úterý a v sobotu. Z hlediska dramaturgie bývá program koncertů každý rok téměř totožný, neboť zde pravidelně vystupují stejná hudební tělesa. Během lázeňské sezóny je možné v Šanovské mušli slyšet českou a irskou lidovou hudbu, dechovou hudbu, jazz a swing, folk, country či latinsko-americkou hudbu. Pořadatelem kolonádních koncertů je Dům kultury Teplice.

68 Podobných projektů se Severočeská filharmonie zúčastnila i v letech 2011 a 2003, kdy také vystoupila na Zahájení lázeňské sezóny s repertoárem rockových a populárních kapel.

69 Zpracováno podle: Zahájení lázeňské sezóny Teplice. [online]. [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <http://www.lazenska-teplice.cz/>; Teplický deník: Během víkendového Zahájení lázeňské sezóny se v Teplicích vystřídají tisíce turistů. [online]. [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: http://teplicky.denik.cz/zpravy_region/behem-vikendoveho-zahajeni-lazenske-se-v-teplcich-vystridaji-tisice-turistu-20150529.html; Dům kultury Teplice: Lázeňská sezóna. [online]. [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: http://www.dkteplice.cz/lazenska_sezona_teplice_2015.html

70 Šanovská mušle - venkovní pódium v Šanovském parku, viz příloha A, obrázek 14

5.4 Malá Paříž

V roce 2010 v Teplicích vznikl z iniciativy pořadatele kulturních akcí Zahradního domu Antonína Moravce hudební projekt s názvem Malá Paříž, jehož cílem bylo kulturně oživit prostor zámecké zahrady, ve které se již delší čas pravidelná hudební vystoupení nekonala. V rámci projektu Malá Paříž se každou druhou neděli odpoledne a večer uskutečnilo několik hudebních produkcí na terase kavárny Zahradního domu a v altánu, který stojí v jeho přílehlé blízkosti.⁷¹ Tato venkovní vystoupení se u návštěvníků setkala s velikým ohlasem a v roce 2011 se již pořádala pravidelně každou neděli. Účinkujícími byli zpočátku převážně teplictí hudebníci a hudební kapely, jež uvítají každou příležitost zahrát i bez honoráře. Postupem času byli na akci zváni hostující umělci z blízkého či vzdálenějšího okolí. Žánrová šíře produkcí je velice bohatá, sahá od klasické a duchovní hudby až po populární či alternativní hudební směry. V rámci každé Malé Paříže jsou uspořádány minimálně tři produkce, takže hudba se nese zámeckou zahradou po dobu celého nedělního odpoledne. Akce je přístupná všem návštěvníkům zámeckého parku bez výběru vstupného a svým charakterem připomíná pouliční muzicírování, které tvoří příjemnou kulisu k procházkám zámeckou zahradou a k posezení v kavárně. Projekt zpestřuje kulturní dění ve městě a snaží se připomenout dobu, kdy ve všech parcích probíhaly větší či menší hudební produkce, jež zpříjemňovaly léčbu lázeňským hostům a Teplice se díky svému bohatému kulturnímu a společenskému životu mohlo pyšnit označením „Malá Paříž“.⁷²

71 Viz příloha A, obrázek 3

72 Zpracováno podle: Malá Paříž. [online]. [cit. 2015-3-15] Dostupné z: <http://www.mala-pariz.cz>; Program Domu Kultury Teplice na květen a červen 2015

6 Sborový zpěv

Sborový zpěv má na Teplicku dlouholetou tradici. Historie pěveckých spolků sahá až do poloviny 16. století, kdy byl v Teplicích provozován sborový zpěv literátským bratrstvem českých měšťanů.⁷³ V roce 1852 zde byl pak založen první teplický mužský sbor Teplitzer Männergesangverein, který byl organizovaný na spolkové bázi. O několik let později vznikl v Teplicích druhý obdobný sbor Teplitzer Liedertafel. Oba pěvecké spolky úzce spolupracovaly s lázeňským orchestrem a intenzivně rozvíjely koncertní činnost na Teplicku. První ženský a dětský sbor zde založil v 80. letech 19. století Karl Wosahlo, tehdejší dirigent lázeňského a divadelního orchestru.⁷⁴ V Teplicích se od poloviny 19. století pořádaly velké regionální sborové slavnosti, kterých se účastnily amatérské pěvecké spolky z celého Podkrušnohoří, Středohoří a Polabí. Po dobu dvou dnů se spolky střídaly v samostatných či společných vystoupeních po celém městě a vzdávaly tak hold zpěvu, hudbě a národním tradicím.⁷⁵

Od dob zrušení teplické operety ve městě žádné profesionální pěvecké těleso nepůsobí. Sborovému zpěvu se zde věnují dětské sbory z Domu kultury, ze Základní umělecké školy, ze Základní školy Maršovské s rozšířenou výukou hudební výchovy či studentské sbory z konzervatoře a teplického gymnázia, které se účastní převážně školních akcí či regionálních sborových soutěží a přehlídek. Dále v Teplicích působí tři amatérská tělesa, která svou činností rozvíjí tradici sborového zpěvu a významně se podílí na koncertním dění ve městě i za jeho hranicemi. Jsou jimi Krušnohorský pěvecký sbor, Brixihom komorní soubor Teplice a Collegium Hortensis.

6.1 Krušnohorský pěvecký sbor Teplice

Krušnohorský pěvecký sbor je smíšené vokální těleso, které v Teplicích působí ze všech současných sborů nejdéle. Ve své činnosti se zaměřuje na interpretaci vícehlasých úprav lidových písní a klasických sborových děl významných českých i světových autorů 18., 19. a 20. století.

Historie vzniku Krušnohorského pěveckého sboru se váže k dělnickému

⁷³ Viz kapitola 2.1

⁷⁴ Více viz kapitola 3.1

⁷⁵ Zpracováno podle: DIETZ, R. – PŘIBYLOVÁ, L. *Severočeská filharmonie Teplice. Historie a současnost*. 1. vyd. Teplice : Severočeská filharmonie Teplice, 2008; PLEVKA, B. *Severočeské hudební kapitoly*. 1. vyd. Ústí nad Labem : Severočeské nakladatelství, 1983

pěveckému spolku Slavík-Lidumil, který v Teplicích působil již od roku 1882.⁷⁶ Po dobu druhé světové války byla jeho činnost přerušena, ale po roce 1945 spolek pokračoval v uměleckých aktivitách ještě po dobu několika let. V prosinci roku 1955 byli z popudu Miloslava Bervída, ředitele Krušnohorské filharmonie, sezváni bývalí členové sboru Slavík-Lidumil ke spoluúčasti na provedení 9. symfonie Ludwiga van Beethovena. Zpěváci tak navázali spolupráci s Krušnohorskou filharmonií a založili nové vokální těleso, jež bylo pojmenováno Krušnohorský pěvecký sbor. Od ledna roku 1956 působil jako umělecký vedoucí tělesa sbormistr Jaroslav Landa. V červnu roku 1956 pořádal Krušnohorský pěvecký sbor v nedalekém Bohosudově svůj první samostatný koncert. Jeho program tvořily *Ukvalské písně* od Leoše Janáčka, *Jaro se blíží* z cyklu *3 smíšených sborů, op.16* od Josefa Bohuslava Foerster, píseň *Noc* od Franze Schuberta a několik lidových písní v úpravě sbormistra Jaroslava Landy. V následujících letech sbor ještě několikrát spolupracoval s Krušnohorskou filharmonií, například u příležitosti 130. výročí úmrtí Ludwiga van Beethovena, kdy na slavnostním koncertě přednesl společně s orchestrem Beethovenovu *Fantazii c moll pro klavír, sbor a orchestr, op. 80*. Sbor navázal spolupráci s dalšími severočeskými hudebními tělesy, například s Bendovým komorním orchestrem z Ústí nad Labem,⁷⁷ s mosteckým Festivalovým orchestrem Petra Macka⁷⁸ či se Symfonickým orchestrem Konzervatoře Teplice. Vystupoval na společných koncertech s dalšími sbory ze stejného regionu, nejčastěji s Pěveckým sdružením severočeských učitelů z Mostu, a stal se členem Unie českých pěveckých sborů, jež sídlí v Mostě a jejím hlavním úkolem je podpora spolupráce amatérských vokálních souborů. V řízení Krušnohorského pěveckého sboru se vystřídal řada výborných sbormistrů. Po již zmiňovaném Jaroslavu Landovi se sboru ujali Jaroslav Lauda, Karel Nosek, Miroslav Lebeda, Milan Roček, Mikuláš Popovič a Miroslav Tittlbach. V současné době těleso čítá 27 členů a vede jej sbormistr Petr Benda.

Sbor se v současnosti stále aktivně zúčastňuje nejrůznějších projektů a kulturních akcí na Teplicku. Pořádá samostatné koncerty, společně s ostatními teplickými sbory pravidelně vystupuje na vánočních koncertech Severočeské filharmonie a Konzervatoře Teplice, každoročně zpívá v rámci celorepublikové akce *Noc kostelů* a na různých benefičních koncertech. Mimo Teplice sbor každoročně účinkuje na festivalu duchovní hudby *Tibi laus* v Mostě a jednou za dva roky se účastní setkání vokálních spolků Unie severočeských pěveckých těles Ústeckého kraje. V roce 2012 se Krušnohorský pěvecký sbor zapojil do projektu s názvem *Spojené sbory Podkrušnohoří*, v rámci kterého provádí s dalšími severočeskými sbory díla převážně regionálních autorů.⁷⁹

76 Spolek vznikl z pěveckého odboru Čtenářské besedy. Byl pojmenován podle houslisty Josefa Slavíka, zaměřoval se hlavně na propagaci české písně.

77 Amatérské hudební těleso, které se věnuje interpretaci hudby 17. až 19. století.

78 Soukromé hudební těleso, složené z profesionálních hudebníků, které se snaží obohatit hudební život Ústeckého kraje a propagovat českou hudbu v zahraničí. Orchester založil v roce 1991 Petr Macek.

79 Více o tomto projektu viz kapitola 6.3

V říjnu 2012 se Krušnohorský pěvecký sbor účastnil závěrečného koncertu na prestižním mezinárodním festivalu Musica Sacra v Bratislavě. Navázal zde kontakt se slovenským chrámovým pěveckým tělesem s originálním názvem M@gnificat, se kterým uspořádal na jaře příštího roku společný koncert v teplickém kostele sv. Jana Křtitele. V den koncertu se také oba sbory zúčastnily přehlídky podkrušnohorských pěveckých spolků konané v prostorách Biskupského gymnázia Bohosudov. Na večerním koncertě vystoupil jako první sbor M@gnificat, který pod vedením sbormistra Mariána Kittnera přednesl staroslovanské skladby *Tebe Poem* a *Gloria*, části gregoriánského chorálu a několik vlastních skladeb. V druhé polovině koncertu vystoupil Krušnohorský pěvecký sbor, který pod vedením Petra Bendy provedl Banchieriho *Sinfonii senza parole*, Händelovo *Canticorum jubilo*, *Signore delle Cime* od G. de Marziho, *Sbor Židů z opery Nabucco* G. Verdiho a *Ave Maria* C. Saint-Saënsa, kde se sólového partu ujala Eva Charvátová, členka opery Národního divadla v Praze. Na závěr koncertu zazpívaly oba sbory společně ódu Eugena Suchoně *Aká si mi krásná*. Celá produkce se setkala s dobrými ohlasy publika, jednalo se o jeden z nejvýraznějších koncertů Krušnohorského pěveckého sboru v posledních letech.

V posledních dvou letech se Krušnohorský pěvecký sbor mimo svou koncertní činnost věnuje zajímavým projektům, které organizuje Jan Zástěra v rámci Spojených sborů Podkrušnohoří, což přináší zpěvákům nové nevěšdní zkušenosti a také posiluje vzájemné kolegiální vztahy mezi jednotlivými sbory.⁸⁰

6.2 Brixih komorní soubor Teplice

Brixih komorní soubor je chrámový sbor působící při děkanském kostele sv. Jana Křtitele v Teplicích od roku 1972. Zaměřuje se především na interpretaci staré duchovní hudby. Soubor navazuje na hudební tradici teplické farnosti sahající až do 17. století. Těžištěm jeho činnosti jsou pravidelná koncertní vystoupení, na kterých již obecenstvu představil velké množství děl známých barokních a klasicistních skladatelů, ale i skladby méně hrané či zapomenuté v archivech.

Historie vzniku sboru se váže již k roku 1945, kdy byl po druhé světové válce v Teplicích založen první chrámový sbor při kostele Nejsvětějšího Srdce Páně v Trnovanech. Sbor pod vedením dirigenta Jana Rachůnka a později varhaníka Jožana Beneše vystupoval při všech církevních svátcích a slavnostech. V roce 1972 se vedení sboru ujal Bohdan Ostroveršenko, jež začal spolupracovat s varhaníkem Vojtěchem Eugenem Josífkem, který vedl chrámový sbor v děkanském kostele sv. Jana Křtitele na

80 Zpracováno podle: Kronika Krušnohorského pěveckého sboru; MARYŠKO, J.: Píseň. [online] [cit. 2015-03-29] Dostupné z: <http://www.ceskesbory.cz/01-01-clanek.php?id=2180>

Zámeckém náměstí. Vrcholem této spolupráce bylo sloučení obou sborů v jeden, jehož působištěm se díky lepším provozním podmínkám stal právě kostel sv. Jana Křtitele. V kostele se nacházel veliký kůrový archiv zahrnující opisy skladeb světových i českých autorů sahající až do 17. století. Nejvíce opisů patřilo dílu Františka Xavera Brixiho, podle kterého se sbor pojmenoval. I přes to, že politický režim nepřál církevním obřadům a provozování duchovní hudby, sbor se dokázal v této těžké době udržet. Brixiho komorní soubor nevystupoval jen v rámci bohoslužeb, ale začal účinkovat i na koncertech mimo chrámové prostředí. Po roce 1989 soubor několikrát vystupoval i v zahraničí, kde reprezentoval českou duchovní hudbu. V roce 2004 funkci sbormistra po Bohdanovi Ostroveršenkovi převzal osecký rodák Jan Zástěra, který se snažil obohatit repertoár sboru o díla regionálních autorů i o své autorské skladby, což se u členů sboru nesešlo s přílišným ohlasem. Proto v roce 2010 Jan Zástěra⁸¹ ze souboru odešel a založil nové pěvecké těleso. V roce 2011 se uměleckým vedoucím Brixiho komorního souboru stal Marek Müller, který řídí sbor dodnes společně se sbormistryní Kristýnou Přívarovou, která se k souboru připojila v roce 2013. Od vzniku souboru po jeho současnost prošlo tělesem kolem 200 zpěváků. V současné době soubor čítá 25 členů.⁸²

Při realizaci vokálně-instrumentálních děl spolupracuje sbor s instrumentálním tělesem, které je složeno převážně ze členů Severočeské filharmonie a studentů teplické konzervatoře. Brixiho komorní soubor jako chrámový sbor vystupuje především při mších v kostele sv. Jana Křtitele, dále pořádá samostatné koncerty duchovní hudby a to jak v Teplicích, tak i v jiných městech severočeského, západočeského či středočeského kraje nebo v sousedním Německu. Tradičně se účastní vánočních koncertů Severočeské filharmonie a orchestru teplické konzervatoře, kde společně s dalšími teplickými sbory provádí Českou mši vánoční od J. J. Ryby. Zpívá každoročně také při celorepublikové akci Noc kostelů.

V roce 2012 oslavil soubor 40. výročí od svého založení a současně s ním i 280. výročí narození F. X. Brixiho. Sbor tato výročí oslavil třemi slavnostními koncerty, které byly provedeny v rámci projektu Hudba boří hranice, jehož cílem je podporovat vztahy mezi amatérskými sbory z okolních států a pořádat výměnné koncerty. S největším úspěchem se setkal slavnostní koncert Brixiho komorního souboru, který zazněl 11. června v kostele sv. Jana Křtitele v Teplicích. Tento koncert proběhl jako součást programu 48. ročníku Hudebního festivalu Ludwiga van Beethovena a 21. ročníku festivalu Mitte Europa. Bylo možné slyšet díla Bohuslava Matěje Černohorského, Jana Lohelia Oehlschlägela, Františka Xavera Brixiho, Šimona Brixiho, Randalla Thompsona, Josefa Klobautschnika a Maurice Duruflého. Tento koncert patřil mezi jedno z nejúspěšnějších

81 Více viz kapitola 6.3

82 Zpracováno podle: PETROVÁ, R. *Brixiho komorní soubor Teplice*. Ústí nad Labem, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Pedagogická fakulta. Katedra hudební výchovy Vedoucí práce PhDr. Lenka Přibyllová, Ph.D.

vystoupení souboru vůbec a dočkal se velkého ocenění od obecnstva i pozitivních kritik v teplickém tisku.

V loňském roce se Brixiho komorní soubor zúčastnil několika zajímavých projektů. Jedním z nich byl koncert k příležitosti Roku české hudby 2014.⁸³ Sbor se zaměřil na českou duchovní hudbu napříč staletími a při této příležitosti přednesl díla jubilujících skladatelů. Zaznělo zde *Pět postních motet* Antonína Tučapského, *Otčenáš* od Leoše Janáčka, *Te deum laudamus* od regionálního skladatele Jana Lohelia Oehlschlägela a *Requiem in F* od Jindřicha Bibera. Dalším projektem, kterého se soubor účastnil, byla benefiční akce s názvem Pohlazení bez doteku, která se uskutečnila na podporu a pro porozumění lidí s autismem. V rámci této akce se uskutečnily koncerty hned dva. První koncert se konal v Mnichově Hradišti a druhý v Teplicích. Brixiho komorní soubor účinkoval na obou koncertech a provedl zde díla Franze Biebla, Dietricha Buxtehudeho, Josefa Grubera a W. A. Mozarta. Třetí zajímavou akcí minulého roku bylo pro sbor spoluúčinkování při provádění opery *Prodaná nevěsta* od Bedřicha Smetany.⁸⁴ Pro zpěváky to byla nová a velice cenná zkušenost, neboť měli jakožto sbor, provádějící hlavně duchovní hudbu, příležitost vystoupit v roli sboru operního.⁸⁵

Brixiho komorní soubor již přes čtyřicet let svou koncertní činností významně přispívá ke kulturnímu životu města Teplice. V letošním roce se chystá soubor opustit jeho současný sbormistr Marek Müller, bude tedy zajímavé sledovat, jak si povede jeho nástupce a jakým směrem se bude činnost sboru dále ubírat.

6.3 Collegium hortensis

Nejmladší pěvecký soubor, jež působí v Teplicích, se jmenuje Collegium hortensis. Působí jako chrámový sbor na kůrech v Teplicích a jeho okolí a zajišťuje hudební doprovod k oslavám významných církevních svátků. Zaměřuje se převážně na interpretaci historické i soudobé hudby regionálních autorů. Jeho repertoár tvoří převážně hudba chrámová, ale zabývá se i hudebními žánry jako lidová píseň, jazz či hudební drama. Collegium hortensis se též věnuje interpretaci nových liturgických skladeb, které vznikají přímo pro soubor.

Vznik sboru se váže k osobě Jana Zástěry, který v roce 2010 odešel z pozice

83 Rok české hudby - program na podporu české hudby, který se opírá o výročí významných českých autorů

84 Opera byla provedena v rámci letních kurzů Evropské hudební akademie.

85 Zpracováno podle: Rozhovor s Markem Müllerem ze dne 3. 2. 2015; Brixiho komorní soubor Teplice. [online] [cit. 2015-03-05] Dostupné z: <http://www.bkst.cz/>; Teplický deník: Brixiho komorní soubor Teplice je čtyřicetiletý. [online]. [cit. 2015-03-05] Dostupné z: http://teplicky.denik.cz/zpravy_region/brixiho-komorni-soubor-teplice-je-ctyricetiletý-20120609.html/

uměleckého vedoucího Brixioho komorního souboru Teplice. Spolu s ním odešla také velká část zpěváků a vytvořila tak jádro pro vznik nového sboru. Sbor se pravidelně scházel v kavárně Zahradního domu, kde probíhaly jeho zkoušky. Za příznivého počasí zkoušel také v přilehlém altánu v zámecké zahradě. Sbor se postupně rozrůstal o nové zpěváky ve všech hlasových skupinách a brzy již bylo možné nastudovat rozsáhlejší duchovní skladby. Těleso bylo pojmenováno Collegium hortensis a brzy začalo pravidelně vystupovat v děkanském kostele sv. Jana na Zámeckém náměstí či v oseckém klášteře. V roce 2011 sbor překročil hranice Ústeckého kraje a vystoupil na Národní Svatováclavské pouti ve Staré Boleslavi za přenosu České televize a Českého rozhlasu. Soubor začal také pravidelně vystupovat při slavnostním Zahájení lázeňské sezóny v Teplicích a při výročních oslavách města Oseka, dále se též každoročně účastní celorepublikové akce Noc kostelů.

Na podzim roku 2012 vznikl z iniciativy sbormistra Jana Zástěry projekt s názvem Spojené sbory Podkrušnohoří, jehož cílem bylo navázat kontakty mezi jednotlivými severočeskými sbory a podporovat jejich vzájemnou spolupráci na společných uměleckých projektech. Prvním takovým projektem bylo nastudování Zástěrovy vokálně-instrumentální skladby *Symfonia in honorem Jacobi Trautzli*. Skladba zazněla v září 2013 v Praze a v Oseku a na jejím provedení se podílelo celkem 194 zpěváků. V loňském roce natočily Spojené sbory Podkrušnohoří na CD oratorium *Saul* od oseckého autora Jakoba Trautzla.⁸⁶

Samotný sbor Collegium Hortensis realizoval natáčení dalších dvou CD. První záznam vznikl na podzim roku 2012 a nese název *Jubilate Deo*. Na nahrávce je možné slyšet skladby, které vnikly pro osecký klášter v minulosti i v dnešní době. Jsou zde zastoupena díla Joachima Crona, Jakoba Trautzla a též uměleckého vedoucího sboru Jana Zástěry. Druhý kompaktní disk, který těleso vydalo obsahuje Zástěrovu komickou operu *Vepřové spiknutí na Teplicku aneb Co si Hájek zapomněl vymyslet*, která zpracovává téma pověsti o nalezení teplických léčivých pramenů.⁸⁷ Tato opera byla v Teplicích provedena v loňském roce u příležitosti slavnostního zahájení lázeňské sezóny. Jan Zástěra s velkou oblibou provádí se sborem vlastní skladby. Dalším dílem, jež vzniklo z jeho pera, je *Oratorium Mysterium porcellani*, které bylo složeno na objednávku Českého porcelánu Dubí k příležitosti 150 let výročí výroby českého porcelánu ve městě Dubí. Skladba měla premiéru dne 14. září 2014 v kostele Neposkvrněného početí Panny Marie v Dubí.

Sbor Collegium Hortensis si za svých pět let působení získal mezi teplickými posluchači značnou oblibu a popularitu a s největší pravděpodobností se stane dalším tradičním amatérským hudebním tělesem v Teplicích.⁸⁸

86 Jakob Trautzi (1749 – 1834) – český kněz, varhaník, pedagog a hudební skladatel působící v oseckém klášteře

87 Václav Hájek z Libočan († 1553) – český kronikář a spisovatel, autor Kroniky české

88 Zpracováno podle: Trautzlova hudební společnost: Collegium Hortensis. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.trautzl.eu/collegium-hortensis/>

7 Závěr

Teplice jsou lázeňským městem s bohatou kulturní tradicí. Již v minulosti do Teplíc zavítala celá řada nejproslulejších umělců své doby, aby se rekreovala, načerpala inspiraci, navázala potřebné společenské styky, nebo aby zde uspořádala koncert. Hlavní příčinnou rozvoje hudebního a koncertního života města byl bezesporu jeho lázeňský charakter. Lázeňští hosté tvořili nejvýraznější složku publika většiny hudebních produkcí, což s sebou však přinášelo každoroční snížení návštěvnosti koncertů v období po skončení hlavní lázeňské sezóny. Činnost lázeňského orchestru tedy již od počátku šla ke snaze zaujmout místní obyvatele a získat stále posluchače, aby byl zajištěn provoz tělesa po celý rok. O tom, že toto snažení nepřišlo nezmar, vypovídá jak historie vývoje orchestru, který se postupem času rozrostl na velké symfonické těleso, tak i pohled na jeho dnešní situaci, kdy se každým rokem zvyšuje počet předplatitelů vstupenek na filharmonické produkce a vznikají i nové koncertní řady, které se setkávají se zaplněným hledištěm. Na letních koncertech určených pro lázeňské hosty se objevují stejní posluchači jako na koncertech abonentních a nevelká kapacita sálu Zahradního domu způsobuje, že lázeňští hosté se na produkce orchestru mnohdy ani nedostanou. O kulturní zpestření pobytů lázeňských návštěvníků se v současné době starají spíše studenti teplické konzervatoře, ZUŠ Teplice a různé komorní soubory, jež pravidelně vystupují v lázeňských domech a hudebníci zaměřující se na jiné žánry než klasickou hudbu, kteří tvoří programy kolonádních koncertů v Šanovské mušli. Město Teplice se také velkou měrou zaslouhuje o šíření kultury do celého severočeského regionu. V rámci Hudebního festivalu Ludwiga van Beethovena se konají produkce téměř ve 20 městech, teplická profesionální i amatérská tělesa vystupují často za hranicemi města i České republiky, díky dobré propagaci a atraktivnímu programu teplické ulice každoročně o posledním květnovém víkendu zaplní davy lidí, kteří přijíždějí z blízkých i vzdálených měst na slavnostní Zahájení lázeňské sezóny a v neposlední řadě se Teplice díky konzervatoři, která jako jediná instituce v severních Čechách poskytuje odborné hudební vzdělání, starají o kvalitu hudebníků a hudebních pedagogů.

Přínos své bakalářské práce spatřuji v komplexním a aktualizovaném zmapování koncertního života teplického regionu. Práce shrnuje poznatky všech dostupných publikací vážících se k dané problematice, obohacuje je o nové informace a přináší tak ucelený pohled na hudební dění ve městě a jeho okolí.

8 Seznam použitých pramenů a literatury

Literatura:

DIETZ, R. – PŘIBYLOVÁ, L. *Severočeská filharmonie Teplice. Historie a současnost*. 1. vyd. Teplice: Severočeská filharmonie Teplice, 2008. ISBN 80-254-2559-2.

FIALA, K. *Z hudební minulosti Severočeského kraje*. 1. vyd. Liberec : Severočeské nakladatelství, 1969.

HÁJKOVÁ, L. – HÁJEK, P. *Teplice a okolí*. 2. vyd. Ústí nad Labem: Foto studio H, 1997. ISBN 80-902349-0-9.

LEJSKOVÁ-MATYÁŠOVÁ, M. *Teplice v době klasicismu*. 1.vyd. Teplice : Oblastní vlastivědné muzeum Teplice. 1972.

PLEVKA, B. *Beethoven. Dopisy z Teplic*. 1. vyd. Teplice : Kulturní a společenské středisko Teplice, 1985.

PLEVKA, B. *Beethoven v českých lázních*. 1. vyd. Ústí nad Labem : Severočeské nakladatelství, 1975.

PLEVKA, B. *Severočeské hudební kapitoly*. 1. vyd. Ústí nad Labem : Severočeské nakladatelství, 1983.

Další zdroje:

ČÍŽEK, B. *10 let konzervatoře v Teplicích – jubilejní brožura*. Teplice, 1981

KUBÍK, M. - ŽIŽKOVÁ, J. *35 let konzervatoře v Teplicích – jubilejní brožura*. Teplice, 2006.

KOLEKTIV AUTORŮ, *Severočeská filharmonie Teplice – jubilejní brožura*. Plzeň : Euroverlag, 1998

PETROVÁ, R. *Brixihův komorní soubor Teplice*. Ústí nad Labem, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Pedagogická fakulta. Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce PhDr. Lenka Přibyllová, Ph.D.

PLEVKA, B. *Almanach hudebního festivalu Ludwiga van Beethovena Teplice 1964-1984*. Teplice: Kulturní a společenské středisko, 1984

Severočeská filharmonie Teplice. *Hudební festival Ludwiga van Beethovena 40. ročník – festivalová brožura*. Teplice, 2004

Severočeská filharmonie Teplice. *Hudební festival Ludwiga van Beethovena 42. ročník – festivalová brožura*. Teplice, 2006

Severočeská filharmonie Teplice. *Hudební festival Ludwiga van Beethovena 46. ročník – festivalová brožura*. Teplice, 2010

Severočeská filharmonie Teplice. *Hudební festival Ludwiga van Beethovena 46. ročník – festivalová brožura*. Teplice, 2010

Severočeská filharmonie Teplice. *Hudební festival Ludwiga van Beethovena 50. ročník – festivalová brožura*. Teplice, 2014

Severočeská filharmonie Teplice. *Hudební festival Ludwiga van Beethovena 51. ročník – festivalová brožura*. Teplice, 2015

Severočeská filharmonie Teplice. *Koncertní sezóna 2011 – 2012 - program*. Teplice, 2011

Severočeská filharmonie Teplice. *Koncertní sezóna 2012 – 2013 - program*. Teplice, 2012

Severočeská filharmonie Teplice. *Koncertní sezóna 2013 – 2014 - program*. Teplice, 2013

Severočeská filharmonie Teplice. *Koncertní sezóna 2014 – 2015 - program*. Teplice, 2014

Kronika Krušnohorského pěveckého sboru Teplice

Výroční zprávy Konzervatoře Teplice z let 2010 – 2015

Rozhovor s Eliškou Bublíkovou a Františkem Bublíkem ze dne 5. 5. 2015

Rozhovor s Markem Müllerem ze dne 3. 2. 2015

Internetové zdroje:

Alfonso Scarano: Životopis. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z: www.alfonsoscarano.com/biography/zivotopis/

Brixihův komorní soubor Teplice. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.bkst.cz/>

Dům kultury Teplice: Lázeňská sezóna. [online]. [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: http://www.dkteplice.cz/lazenska_sezona_teplice_2015.html

Konzervatoř Teplice. [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.konzervatorteplice.cz/>

Konzervatoř Teplice: Školní bigband. [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: http://www.konzervatorteplice.cz/oddeleni/skolni_bigband/

Litoměřický deník: Nejlepší hráči na klarinet se utkají v Teplicích. [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://litomericky.denik.cz/z-regionu/nejlepsi-hraci-na-klarinet-se-utkaji-v-teplicich-20150214-hm6p.html>

Malá Paříž. [online]. [cit. 2015-3-15]. Dostupné z: <http://www.mala-pariz.cz/>

MARYŠKO, Jan: Píseň. [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.ceskesbory.cz/01-01-clanek.php?id=2180>

Severočeská filharmonie Teplice. [online]. [cit. 2015-06-01] Dostupné z: www.severoceskafilharmonie.cz

Spojené sbory Podkrušnohoří. [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://spojenesbory.webnode.cz/>

Teplický deník: Brixiho komorní soubor Teplice je čtyřicetiletý. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: http://teplicky.denik.cz/zpravy_region/brixiho-komorni-soubor-teplice-je-ctyricetilety-20120609.html/

Teplický deník: Během víkendového Zahájení lázeňské sezóny se v Teplicích vystřídají tisíce turistů. [online]. [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: http://teplicky.denik.cz/zpravy_region/behem-vikendoveho-zahajeni-lazenske-se-v-teplicich-vystridaji-tisice-turistu-20150529.html

Teplický deník: Konzervatoř Teplice slaví narozeniny. [online]. [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: http://teplicky.denik.cz/zpravy_region/konzervator-teplice-slavi-narozeniny20110610.html

Trautzlova hudební společnost. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.trautzl.eu/collegium-hortensis/>

Zahájení lázeňské sezóny Teplice. [online]. [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <http://www.lazenska-teplice.cz/>

Základní umělecká škola Teplice: O nás. [online]. [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.zusteplice.cz/o-nas/>